

”Viidakkorummut pärisee!”

Yleinen kirjasto ja muut musiikin harrastajien tiedonlähteet

Jenni Koskenkorva

Tampereen yliopisto
Informaatiotutkimuksen ja
interaktiivisen median laitos
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2010

TAMPEREEN YLIOPISTO

Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos

KOSKENKORVA, JENNI: "Viidakkorummut pärisee!" Yleinen kirjasto ja muut musiikinharrastajien tiedonlähteet

Pro gradu -tutkielma, 63 s. + 3 liitesivua

Informaatiotutkimus

Toukokuu 2010

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen merkitys yleisten kirjastojen musiikkiosastoilla on musiikkiopistossa opiskelevien musiikinharrastajien harrastuksen tukijana. Lisäksi pyrittiin luomaan yleiskuva musiikkiopistossa opiskelevien musiikinharrastajien tiedonlähteistä ja yleisten kirjastojen musiikkiosastojen asemasta muiden tiedonlähteiden joukossa. Musiikkiosastojen merkitystä on tärkeää tutkia, jotta ne osaisivat kehittää palveluitaan käyttäjien tarpeita vastaaviksi. Empiirinen aineisto koottiin keväällä 2009 teemahaastattelulla 18 Pirkanmaan musiikkiopiston opiskelijalta. Heistä puolet opiskeli klassisella linjalla ja puolet pop/jazz-linjalla. Aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla.

Musiikillisen tiedon hankintakanavien, tiedonlähteiden sekä materiaalinlähteiden rajaa on melko vaikeaa vetää. Tässä tutkimuksessa nämä käsitteet on yhdistetty termin tiedonlähteet alle. Tutkimus osoitti, että yleisten kirjastojen musiikkiosastot ovat säilyttäneet musiikinharrastajien lukuisista muista tiedonlähteistä huolimatta vahvan asemansa. Musiikkiopistolintojen tuloksilla ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia. Erityisesti musiikkiosastoa käytettiin joko musiikkiopisto-opintoihin tai itsenäiseen opiskeluun liittyvien materiaalien hankintaan. Suurin merkitys sillä oli nuottien välittäjänä sekä harjoittelun tueksi kuunneltavan musiikin välittäjänä. Mahdollisuus harjoitella musiikkihuoneessa oli tärkeä monille musiikkiopistolaisille.

Muista lähteistä hankittiin etupäässä huvin vuoksi käytettäviä musiikkiaineistoja. Musiikinharrastajien muista tiedonlähteistä tärkeimpiä olivat internet ja henkilölähteet. Niiden kautta hankittiin monenlaisia musiikillisia tietoja ja materiaaleja. Tietoa välittävistä materiaaleista tärkeimpiä olivat nuotit ja cd-levyt. Musiikin kuunteleminen oli cd-levyjen lisäksi hyvin yleistä internetin maksuttomien musiikinkuuntelupalveluiden kautta. Usein tietoa ja materiaaleja lähdettiin hankkimaan siitä lähteestä, mikä oli helpoiten saatavilla tai josta tiedettiin löytävän tarvittava tieto tai materiaali.

Musiikkiopistolaisten musiikkiosastoon kohdistuvissa toiveissa painottui erityisesti kokoelman ajanmukaisuus ja monipuolisuus. Kokoelmiin toivottiin enemmän myös uutta musiikkia. Harvinaisempien levytyksien ja pienempienkin yhtyeiden levyjen löytymistä kokoelmista arvostettiin. Kirjastolla nähtiin olevan musiikkia arvottoman, musiikillisesti yleissivistävä tehtävä.

Tutkimusta voitaisiin jatkaa selvittämällä, mitkä tekijät vaikuttavat valittuun tiedonlähteeseen. Myös musiikillisen tiedon tarpeiden ja hankinnan erityispiirteitä tulisi määritellä tarkemmin, jotta yleisten kirjastojen musiikkiosastot voisivat pyrkiä vastaamaan näihin tiedontarpeisiin vielä tehokkaammin.

Asiasanat: Tiedonhankinta, tiedonlähteet, tiedontarpeet, harrastukset, musiikki

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	3
2.1	Ei-ammattilaisten musiikillisen tiedon hankinta, tiedontarpeet ja tiedonlähteet	3
2.1.1	Käsitteistä	3
2.1.2	Aikaisempi tutkimus	4
2.2	Vakavasti otettava vapaa-ajantoiminta.....	6
2.3	Harrastuksiin liittyvä tiedonhankinta	7
2.3.1	Musiikinharrastajien tiedonhankinta	7
2.3.2	Muihin harrastuksiin liittyvä tiedonhankinta	9
2.4	Musiikkikirjaston käyttäjätutkimukset Suomessa	10
3	Tutkimuksen empiirinen asetelma	18
3.1	Tutkimusongelmat.....	18
3.2	Tutkimuskohde	18
3.3	Tutkimusmenetelmät ja aineisto.....	20
4	Tulokset.....	22
4.1	Haastateltujen taustatiedot	22
4.2	Musiikkiharrastuksen osatekijät ja niihin liittyvä musiikillisen tiedon hankinta.....	23
4.3	Musiikkiharrastuksessa tarvittavat tiedot ja materiaalit	27
4.4	Musiikkiopistolaisten tiedonlähteet.....	29
4.5	Musiikkiopistolaiset yleisten kirjastojen musiikkiosastojen käyttäjinä.....	37
4.5.1	Aineistojen käyttö	37
4.5.2	Palvelujen käyttötavat.....	39
4.5.3	Musiikkiosastolla asiointi	43
4.5.4	Miten musiikkiopistolaiset haluaisivat musiikkiosastojen tukevan harrastustaan	43
4.6	Musiikkiosaston asema muihin tiedonlähteisiin verrattuna	46
4.6.1	Musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä	46
4.6.2	Jokin muu kuin musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä	49

4.6.3	Musiikkiosaston suhde muihin tiedonlähteisiin.....	51
4.7	Jos musiikkiosastoja ei olisi.....	53
5	Yhteenveto.....	55
5.1	Musiikillisen tiedon tarpeet ja tiedonhankinta	55
5.2	Musiikkiosastot ja muut musiikillisen tiedon lähteet.....	57
5.3	Lopuksi.....	60
	Lähteet.....	61
	Liite 1: Haastattelurunko.....	64

1 Johdanto

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen merkitys yleisten kirjastojen musiikkiosastoilla on musiikkiopistossa opiskelevien musiikinharrastajien harrastuksen tukijana. Lisäksi tarkoitus on luoda yleiskuva musiikkiopistossa opiskelevien musiikinharrastajien tiedonlähteistä ja yleisten kirjastojen musiikkiosastojen asemasta muiden tiedonlähteiden joukossa. Musiikillisen tiedon hankinta poikkeaa luonteeltaan muusta tiedonhankinnasta (Lampola-Autio 1994, 34). Sen vuoksi rajanveto tiedonlähteiden, tiedonhankintakanavien ja materiaalinhankintakanavien välille on melko vaikeaa. Niinpä ne yhdistetään selvyden vuoksi tässä tutkimuksessa käsitteen tiedonlähde alle.

Empiirinen aineisto koottiin teemahaastattelulla 18 Pirkanmaan musiikkiopiston opiskelijalta. Opiskelijoista puolet oli klassiselta ja puolet pop/jazz-linjalta. Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2009. Kerätty aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimusaiheeseen päädyttiin kirjoittajan omasta kiinnostuksesta musiikkikirjastoja kohtaan sekä taustasta musiikkiopistolaisena ja musiikkikirjaston käyttäjänä. Lisäksi musiikinharrastajien tiedonhankinnasta sekä musiikkikirjastojen käyttäjistä on todella vähän suomalaista tutkimusta. Kuitenkin musiikkikirjastot, kuten kirjastot yleensäkin, oikeuttavat olemassaolonsa käyttäjillään (Bawden 1990, 40). Niinpä käyttäjiä tulisi tutkia, jotta musiikkikirjastopalveluja osattaisiin kehittää käyttäjien tarpeita ja odotuksia vastaaviksi.

Tutkimusaihe on myös ajankohtainen, sillä maailmalla vellova talouskriisi aiheuttaa kunnissa säästötoimenpiteitä. Muun muassa Tampereen kaupunginkirjastossa säästöt kohdistetaan henkilökunnan ja elokuvien lisäksi musiikkiin (Aaltio 2010). Niinpä kirjastojen olisi entistä tärkeämpää osoittaa päättäjille merkityksensä, ja ne voivat tehdä sen osoittamalla käyttäjiensä tyytyväisyyden. Tutkimustuloksia tarvitaan myös kirjaston sisällä päätöksenteon tueksi. (Ikonen 1991, 9–10.)

Kirjastolaki määrittää yleisten kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteeksi muun muassa väestön yhtäläisten taiteenharrastusmahdollisuuksien edistämisen (Kirjastolaki 1998). Harrastukseen musiikkia opiskelevilla henkilöillä ei välttämättä ole mahdollisuutta hankkia itselleen kaikkia harrastuksen vaatimia materiaaleja, joten kirjaston valikoimat voivat olla heidän har-

rastukselleen elintärkeitä. Kirjaston kautta harrastajat voivat myös tutustua musiikkiin syvemmin tai eri osa-alueilta kuin he tutustuisivat opintojensa puitteissa. Näin musiikkikirjastot toteuttavat lakia tarjoamalla musiikinharrastajille mahdollisuuden kehittyä harrastuksessaan. Lisäksi nykyinen kirjastolaki velvoittaa kirjastot arvioimaan palveluitaan, jotta niitä pystytään kehittämään. Aiempien tutkimusten perusteella musiikkia oppilaitoksissa harrastavat henkilöt eivät välttämättä ole musiikkiosastojen suurin käyttäjäryhmä, mutta käyttävät sitä kuitenkin melko paljon (Nikula 2000, 31–32; Hakuni 2006, 9). Niinpä musiikkiopistolaiset ovat hyvä kohde arvioitaessa musiikkiosastojen merkitystä musiikkiharrastuksen tukijana.

Tutkielma rakentuu seuraavasti. Toisessa luvussa hahmotellaan tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Siinä avataan musiikillisen tiedon hankinnan, tiedontarpeiden, tiedonlähteiden sekä vakavasti otettavan vapaa-ajantoiminnan käsitteitä. Lisäksi esitellään näihin käsitteisiin, musiikkiharrastukseen ja muihin harrastuksiin liittyvään tiedonhankintaan sekä musiikkikirjaston käyttäjiin kohdistuvia aikaisempia tutkimuksia. Kolmannessa luvussa esitellään tutkimuksen empiirinen asetelma. Neljännessä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Aluksi kartoitetaan musiikkiharrastuksen osatekijät, musiikillisen tiedon hankinta sekä musiikkiharrastuksessa tarvittavat tiedot ja materiaalit. Sitten eritellään musiikinharrastajien musiikillisen tiedon lähteitä. Tämän jälkeen syvennyttään musiikinharrastajien tapoihin käyttää musiikkiosastoja sekä heidän musiikkiosastoihin kohdistuviin toiveisiinsa. Lopulta vertaillaan musiikkiosastojen ja muiden tiedonlähteiden merkitystä musiikinharrastajille. Viidennessä luvussa kootaan yhteen tutkimuksen keskeiset tulokset aikaisempaan tutkimukseen vertailen.

2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

2.1 Ei-ammattilaisten musiikillisen tiedon hankinta, tiedontarpeet ja tiedonlähteet

Musiikillisen tiedon hankinnan, tiedontarpeiden ja tiedonlähteiden määrittely on melko vaikeaa, sillä musiikillinen tieto ei välity samalla tavalla kuin yleisesti ymmärretty tieto. Aiheesta ei myöskään ole paljoa tutkimusta, varsinkaan ei-ammattilaisten, eli musiikin harrastajien tai musiikkia arkielämässään kuluttavien henkilöiden näkökulmasta. Tässä luvussa pyritään selvittämään näiden käsitteiden sisältöä sekä avaamaan niitä aikaisemman tutkimuksen perusteella.

2.1.1 Käsitteistä

Susanna Lampola-Autio (1994, 34–35) on määritellyt musiikillisen tiedonhankinnan koostuvan viidestä osasta: musiikin kuuntelusta, musisoinnista, kappaleiden etsimisestä ja valitsemisesta, musiikkikirjojen ja -lehtien lukemisesta sekä musiikista puhumisesta. Hänen mukaansa käytettyihin tiedonhankintatapoihin vaikuttaa harrastettua musiikkityyliä enemmän musiikkiharrastuksen kehitysvaihe sekä harrastajan suhtautuminen musiikin harrastukseensa ja musiikkiin yleensä.

Kuten Lampola-Aution (emt.) määrittelystä voi huomata, musiikillisen tiedon hankinta poikkeaa jossain määrin perinteisesti ymmärretystä tiedonhankinnasta. Musiikillisten faktatietojen lisäksi tärkeä osa on omilla kokemuksilla esimerkiksi musiikin kuuntelusta. Kaikkia musiikkityylien eri vivahteita ja ilmauskeinoja ei voi ilmaista nuottikirjoituksessa, vaan ne opitaan tunnistamaan kuuntelemalla musiikkia. Näitä ilmaisukeinoja ei myöskään luultavasti opi vain kuuntelemalla, vaan niitä täytyy harjoitella itse musisoimalla. Näin musiikin kuunteleminen ja musisoiminen muodostuvat tärkeiksi osiksi musiikillisen tiedon hankintaa. (Lampola-Autio 1994, 26–27; Rauhala 1994, 43.)

Musiikillisen tiedon lähteet ovat hyvin monimuotoisia. Rauhalan (1994, 43–44) mukaan musiikillisen tiedon ensisijainen olomuoto on soiva musiikki, jota saa kuullakseen äänitteiltä tai konserteissa, tai jota voi tuottaa itse musisoimalla. Tiedonlähteenä voi siis toimia oma kokemus musisoimisesta tai musiikin kuuntelemisesta. Muita tiedonlähteitä voivat olla nuotit,

audiovisuaaliset tallenteet sekä muut ihmiset. Sekundaarista musiikillista tietoa saadaan musiikkilehdistä ja -kirjallisuudesta.

2.1.2 Aikaisempi tutkimus

Musiikillisen tiedon hankintaa, tiedontarpeita ja tiedonlähteitä on tutkittu vain vähän. Tässä esitellään tutkimuksia, jotka antavat yleiskuvaa musiikillisen tiedon hankinnasta, tiedontarpeista ja tiedonlähteistä ei-ammattilaisten näkökulmasta. Suomessa aihetta on käsitellyt Lampola-Autio (1994) tutkiessaan kahden musiikin harrastajaryhmän tiedonhankintaa. Tutkimus esitellään luvussa 2.3.1 musiikkiharrastukseen liittyvän tiedonhankinnan yhteydessä.

Leen ja Downien tutkimus (2004) kohdistui lähinnä tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden käyttämiin musiikillisen tiedon hakumenetelmiin. Tutkimuksessa selvitettiin kuitenkin myös musiikillisen tiedon tarpeita ja käyttötarkoituksia sen perusteella, mitä aiheita tiedonhauissa käsiteltiin. Tutkimuksen mukaan tarvittavia musiikillisia tietoja tärkeysjärjestyksessä olivat teoksen nimi, sanat, tiedot artistista, näytekappaleiden kuunteleminen, luettelo kappaleista, teoksen hinta, tiedot genrestä, muiden ihmisten arviot, artistien vaikutteet, taustatiedot (historia, teoria), tiedot teoksen eri versioista, taide/levyn kannet, linkit vastaaville sivustoille, julkaisupäivämäärät sekä levymerkki. Tutkimuksen mukaan musiikkiin liittyvä metadata oli todella tärkeää käyttäjille. Syitä näiden tietojen hankkimiseen olivat esimerkiksi huvia kuunteleminen, kappaleen, artistin tai lyriikoiden tunnistaminen, artistista, musiikista tai instrumentista oppiminen, tutkimuksen tekeminen sekä teokseen tutustuminen ennen ostopäätöksen tekemistä.

Lee, Downie ja Cunningham (2005) ovat myös tutkineet musiikillisen tiedon tarpeita tiedonhaun näkökulmasta. He määrittivät musiikillisten tiedontarpeiden kategorioita kahdelle hakukoneelle esitettyjen todellisten musiikkiin liittyvien hakujen perusteella. Hauissa ilmeni mm. seuraavia musiikillisen tiedon tarpeita: artistin/kappaleen tunnistaminen, suositusten, lyriikoiden, nuottien tai tabulatuurien saaminen sekä teoksen tai sen tietyn version paikantaminen. Molemmissa tutkimuksissa saatiin pohjimmiltaan melko samanlaisia tuloksia. Leen ja Downien (2004) määrittämässä tiedontarpeissa painottui enemmän musiikillisen metadatan tärkeys, mutta syyt sen hankkimiseen olivat suunnilleen samat kuin Leen, Downien ja Cunninghamin (2005) määrittämät tiedontarpeet. Tuloksia voitaneen soveltaa myös yleis-

simmin musiikillisen tiedon tarpeita selvittämään, mutta erityisesti ne kuvaavat musiikillisten tiedonhakujen yhteydessä ilmeneviä tiedontarpeita.

Lee ja Downie (2004) selvittivät myös, mistä fyysisistä paikoista tutkimukseen osallistuneet henkilöt kävivät hakemassa tietoja internetlähteiden lisäksi. Suosituimmiksi lähteiksi paljastuivat levykaupat sekä tuttavien tai ystävän koti. Vähemmän hyödynnettiin mm. kirjastoja. Muiksi fyysisiksi paikoiksi tiedon saamiseksi mainittiin mm. baarit, elektroniikkakaupat sekä jam-sessiot. Lee ja Downie (emt.) totesivat musiikillisen tiedon hankinnan olevan sosiaalista toimintaa, ja muilta ihmisiltä kysyttiinkin helposti apua musiikillisen tiedon hankkimiseen. Suosituimpia henkilölähteitä olivat ystävät tai perheenjäsenet. Heidän jälkeensä tulivat levykaupan henkilökunta, muusikot, verkkoyhteisöjen tai forumeiden jäsenet, opettajat ja musiikkikirjastonhoitajat.

Laplante ja Downie (2006) selvittivät, mitä musiikillisia tiedonlähteitä ihmiset käyttivät arkipäivän elämässään ja millaisiin tarkoituksiin. Tutkimus toteutettiin syvähaastatteluna Montreal Metropolitanin ranskankielisessä yhteisössä 18–29-vuotiaille henkilöille. Lähes kaikki haastateltavat pitivät ystäviä, kollegoita ja sukulaisia tärkeinä tiedonlähteinä, koska he tuntevat kysyjän musiikkimaun. Toisaalta kysyjä tuntee heidän makunsa, joten suositusten tekeminen ja niiden arvioiminen on helppoa. Myös muut kasvokkain tapahtuvat keskustelut tuntuivat haastatelluista luotettavammilta lähteiltä kuin esimerkiksi verkkopalveluista saadut suositukset. Haastatellut saattoivat testata ennestäään tuntemattomien henkilölähteiden luotettavuutta aihetta koskevan keskustelun tai jopa ulkonäön perusteella.

Jos henkilölähteitä ei ollut käytettävissä, internet oli Laplanten ja Downien (2006) mukaan suosituin lähde. Erityisesti Allmusic¹- ja MySpace²-sivuston musiikkiosio sekä artistien ja levymerkkien sivut olivat suosittuja. Musiikin hankkiminen arkipäivän toimintona oli tutkimuksen mukaan kuitenkin enemmän selailua kuin määrätietoista etsimistä. Suurin osa haastatelluista ei kyennyt mainitsemaan tilannetta jossa he olisivat etsineet tiettyä musiikkiin liittyvää tietoa, eivätkä tällaisen tilanteen muistaneet pitäneet sitä itselleen tyypillisenä toimintana. Sen sijaan haastatellut pitivät musiikkiaiheisen tiedon selailua normaalina toimintonaan, jota he tekivät huvien vuoksi. Selailua voi tapahtua niin kirjastojen ja levykauppojen hyllyillä esi-

---

¹ <http://allmusic.com/>

² <http://www.myspace.com/music>

merkiksi levyjen kansia katselemalla kuin internetissä linkkejä seuraamalla. Haastatellut kertoivat löytäneensä suosikkiartistejaan selailemalla musiikkisivustojen tarjoamia linkkejä.

Leen ja Downien (2004) sekä Laplanten ja Downien (2006) tutkimusten mukaan muut ihmiset olivat tärkeitä tiedonlähteitä musiikillisen tiedon hankinnassa. Erityisesti läheiset, ennalta tunnetut henkilöt kuten ystävät ja perheenjäsenet koettiin luotettaviksi tiedonlähteiksi. Molemmissa tutkimuksissa internet koettiin tärkeäksi tiedonlähteeksi. Leen ja Downien (2004) tutkimuksessa tärkeässä asemassa olivat myös levykaupat. Leen ja Downien (emt.) tutkimus on ainut, joka ottaa kantaa kirjaston asemaan musiikillisen tiedon lähteenä.

2.2 Vakavasti otettava vapaa-ajantoiminta

Musiikkiopisto-opiskelu ei johda ammatilliseen tutkintoon, joten sitä voidaan pitää harrastustoimintana. Stebbins (2004, 200–201) on jaotellut harrastuksiin käytettävän vapaa-ajan *vapaamuotoiseen (casual leisure)* ja *vakavasti otettavaan (serious leisure)*. Vapaamuotoinen vapaa-aika on miellyttävää toimintaa, joka tuottaa mielihyvää välittömästi, se ei vaadi koulutusta eikä se tarjoa minkäänlaista uraa kehittää taitojaan. Vapaamuotoisen vapaa-ajan tyyppiä ovat esimerkiksi leikkiminen ja rentoutuminen.

Vakavasti otettava vapaa-ajantoiminta on systemaattisempaa kuin vapaamuotoinen vapaa-ajantoiminta. Harrastajat kokevat sen yleensä niin kiinnostavaksi, että siitä luodaan itselleen eräänlainen ura, jota varten kerätään harrastukseen liittyviä tietoja, taitoja ja kokemuksia. Vakavasti otettava vapaa-aika jakautuu kolmeen osaan: amatööri-, harrastaja- ja vapaaehtoistoimintaan. *Amatöörit* sijoittuvat taiteen, tieteen, urheilun ja viihteen aloille. Alan amatöörien ja ammattilaisten välistä rajaa saattaa olla vaikea vetää, sillä he jakavat yhteisen yleisön ja ovat näin sidoksissa toisiinsa. *Harrastajilla* ei ole amatöörien tapaan toiminnassaan ammattimaista puolta, vaikka joskus heillä onkin pieni yleisö joka seuraa heidän tekemisiään. *Vapaaehtoistoiminta* voi ilmetä esimerkiksi terveyden, uskonnon, politiikan tai ihmissuhteiden parissa organisaation kautta tai perhepiirissä. (Stebbins 2004, 200–205.)

Vakavasti otettavaan vapaa-ajantoimintaan kuuluu siis keskeisesti toimintaan liittyvien tietojen, taitojen ja kokemusten hankkiminen. Niinpä käsite sopii hyvin harrastuksiin liittyvän tiedonhankinnan kuvaamiseen.

2.3 Harrastuksiin liittyvä tiedonhankinta

2.3.1 Musiikin harrastajien tiedonhankinta

Musiikin harrastajien tiedonhankintaa on tutkittu melko vähän. Lampola-Autio (1994) on tutkinut kahden eri musiikin harrastajaryhmän, klassista laulua opiskelevien ja rock-muusikoiden musiikillisen tiedon hankintaa ja tiedonlähteitä. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, mistä musiikin harrastajan tiedonhankintasysteemi muodostuu ja miten näiden kahden ryhmän tiedonhankintakäytännöt mahdollisesti eroavat toisistaan. Aineiston keruu toteutettiin teemahaastatteluin ja analysointi ideaalityyppimenetelmällä. Lampola-Aution (emt.) mukaan klassinen musiikki välittyy enimmäkseen nuottien avulla, kun taas populaarimusiikki välittyy kuulonvaraisesti. Molempien ryhmien musiikilliseen tiedonhankintaan liittyy kuitenkin tarve kuunnella musiikkia, sillä kaikkia musiikillisia ilmaisukeinoja ei voida välittää nuottikirjoituksella, vaan ne opitaan vain kuuntelemalla musiikkia.

Laulunopiskelijat tarvitsivat tutkimuksen (Lampola-Autio 1994) mukaan opiskeluunsa välttämättä nuotteja. Nuotteja tarvittiin opiskelun lisäksi kevyen musiikin soittamiseen ja laulamiseen. Vaikka yleisen käsityksen mukaan klassinen musiikki välittyy enimmäkseen nuottien avulla kun taas populaarimusiikki välittyy kuulonvaraisesti, myös laulunopiskelijat tarvitsivat runsaasti äänitteitä opiskelunsa tueksi. Opintoihin suoranaisesti kuulumatonta musiikkia kuunnellessa laulunopiskelijat kuuntelivat yleensä kevyttä musiikkia. Myös ostetut levyt sisälsivät yleensä kevyttä musiikkia, kun taas opiskeluun liittyviä levyjä lainattiin mieluummin kirjastosta. Konserteissa käydessään laulunopiskelijat kuuntelivat yleensä klassista musiikkia. Klassisen musiikin äänitteiden avulla etsittiin usein itselle soveltuvia kappaleita. Kappaleita saatettiin etsiä myös opettajan avulla, sillä hänen arvioonsa sopivasta vaikeusasteesta luotettiin. Opettaja oli muutenkin laulunopiskelijoille tärkeä tiedonlähde. Hän myös saattoi auttaa laulunsanojen kääntämisessä. Musiikkikirjallisuudesta laulunopiskelijat lukivat lähinnä klassisten säveltäjien ja oopperalaulajien elämäkertoja. Muita musiikillisia taustatietoja hankittiin vain jos kyseessä oli todella tärkeä teos tai esiintyminen. Sanomalehdistä seurattiin musiikkiarvosteluja, mutta varsinaisia musiikkilehtiä ei luettu.

Rock-musiikkia soittavat henkilöt eivät käyttäneet Lampola-Aution (1994) mukaan juuri ollenkaan nuotteja. Joitain harjoituskirjoja saatettiin käyttää satunnaisesti. Pääasiassa kappaleita opetettiin korvakuulolta. Yhtyeille kappaleet tehtiin yleensä itse, ja ne välittyivät muille

yhtyeen jäsenille korvakuulolta. Sekä harjoittelumielessä että hovin vuoksi kuunneltu musiikki kuuluivat keskenään samaan genreen. Rock-musiikin soittajat kävivät laulunopiskelijoita aktiivisemmin konserteissa. Myös he kuuntelivat konserteissa samaan genreen kuuluvaa musiikkia kuin mitä he itse esittivät. Musiikkilehtien ja musiikkikirjallisuuden lukeminen oli melko aktiivista rock-musiikin soittajien parissa. Toisin kuin laulunopiskelijat, rock-muusikot löysivät varsinkin lehdistä omassa musisoinnissaan hyödynnettäviä tietoja. Musiikkikirjallisuudesta luettiin enimmäkseen bändeistä tai artistien elämäkertoja. Tärkein tiedonlähde soivan musiikin jälkeen oli kaverit, joiden kautta rock-musiikin soittajat saivat esimerkiksi erilaisia materiaaleja sekä suosituksia kuunneltavasta musiikista.

Lampola-Autio (1994) tutkimuksessa selvisi, että laulun opiskelijat käyttivät musiikkikirjastoa aktiivisesti, sillä se oli heille tärkeä oppimateriaalin lähde. Keskeisen oppisisällön he saivat yleensä opettajalta, mutta kirjastosta he hakivat nuotteja ja äänitteitä sekä oopperalaulajien ja klassisen musiikin säveltäjien elämäkertoja. Rock-muusikot eivät tutkimuksen mukaan juurikaan käyttäneet musiikkikirjastoa. He opiskelivat yleensä itsenäisesti äänitteiden perusteella. Äänitteet he joko ostivat itselleen tai lainasivat tutuiltaan. Myös muuta aineistoa lainattiin usein tutuilta tai hankittiin omaksi. Rock-muusikot, jotka käyttivät musiikkikirjastoa, hyödynsivät sitä yleensä monipuolisesti äänitteiden, nuottien, artistien elämäkertojen ja lehtien lainaamiseen.

Lampola-Autio (1994) erotteli haastatteluidensa perusteella musiikin harrastajien kolme ideaalityyppiä. Ensimmäinen tyyppi oli aloittelija, joka on harrastanut musiikkia vasta vähän aikaa. Hänen musiikkimakunsa rajoittuu paljolti hittimusiikkiin. Hän ei juurikaan käytä kirjastoa, sillä hän ei saa sieltä käsiinsä nopeasti haluamaansa aineistoa, eli uutuuksia. Hän ei välttämättä käyttäisi kirjastoa edes siinä tapauksessa, että tietäisi siellä olevan häntä kiinnostavaa aineistoa, sillä hänen mielestään kirjastoinstituutio on jäykkä. Toinen ideaalityyppi oli rokkari/laulaja. Rokkarin mielestä kirjastossa ei ole tarpeeksi rock-musiikkia, joten hän joko ostaa itse kiinnostavat levyt tai lainaa ne kavereiltaan. Hän ei välttämättä suhtaudu kirjastoon yhtä negatiivisesti kuin aloittelija. Hänellä vain ei ole varsinaista tarvetta käyttää sitä, sillä hän saa suurimman osan tiedoistaan tuttavapiiriltään. Laulaja sen sijaan käyttää kirjastoa säännöllisesti tiedon- ja aineistolähteenään opiskelua varten. Kolmas tyyppi oli hyödynnäjä. Hän harrastaa musiikkia monipuolisesti, mikä heijastuu myös hänen musiikkikirjaston-

käyttöön. Hän lainaa sieltä soitonoppaita, levyjä, kirjoja, nuotteja ja lehtiä. Hän etsii kirjastosta uusia ilmiöitä, sillä hän pitää kaikenlaisen musiikin tuntemusta hyödyllisenä.

Lampola-Aution (1994) tutkimuksen perusteella klassisen laulun opiskelijat olivat keskimäärin aktiivisempia musiikkikirjastonkäyttäjiä kuin rock-muusikot. Toisaalta jotkut rock-muusikot käyttivät musiikkikirjastoa hyvin monipuolisesti. Harrastettua musiikkityyliä enemmän musiikkikirjastonkäyttöön katsottiin vaikuttavan musiikkiharrastuksen vakavuuden ja suhtautumisen omaan musiikkiharrastukseen, kuten ideaalityyppijaottelu osoittaa.

2.3.2 Muihin harrastuksiin liittyvä tiedonhankinta

Muiden harrastajien tiedonhankintaa on tutkittu jonkin verran. Ross (1999) on tutkinut lukemista paljon harrastavien henkilöiden ei-tavoitteellista tiedonhankintaa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten nämä henkilöt valitsivat itselleen uutta luettavaa sekä saada tietoa kirjoista, jotka olivat vaikuttaneet heidän elämäänsä. Kari (2001) on tutkinut rajatiedon harrastajien tiedontarpeita, -hankintaa ja -käyttöä sekä niitä rajoittavia tekijöitä.

Yakel (2004) on tutkinut sukututkimusta harrastavien henkilöiden tiedonhankintaa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään sukututkijoiden käyttämät tiedonhankkimistavat sekä miten he hallitsevat tutkimusta varten keräämäänsä tietoa ja yhdistävät sitä muihin materiaaleihin. Lisäksi selvitettiin millainen merkitys sukututkimuksen tekemisellä oli informanteille ja miten he käyttivät perhe- ja sukuverkostojaan. Hartel (2006) on tutkinut gourmet-kokkausta harrastavien henkilöiden tiedonhankintaa. Tutkimuksessa selvitettiin gourmet-kokkaukseen liittyviä informaatiokäytäntöjä ja tiedonlähteitä.

Tikkanen (2006) selvitti tutkimuksessaan kansalaisjärjestöaktiivien tiedontarpeita, tiedonhankintaa ja tiedonkäyttöä. Prigoda ja McKenzie (2007) puolestaan selvittivät kutomista harrastavien henkilöiden tiedontarpeita, tiedonhankintaa ja tiedonlähteitä tietyssä fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä. Majanen (2009) on selvittänyt agilya harrastavien henkilöiden informaatiokäytäntöjä ryhmässä toiminnan teorian käsitteen kautta.

Muihin kuin musiikkiharrastukseen liittyvissä harrastuksiin kontekstoituvissa tiedonhankintatutkimuksissa on saatu paljon yksityiskohtaisia tuloksia harrastajien tiedontarpeista, tiedon-

lähteistä, tiedonhankintakanavista ja tiedonhankintatavoista. Tämän tutkimuksen kannalta olennaisin tulos on se, että harrastuksiin liittyvässä tiedonhankinnassa käytettiin usein tiedonlähteinä muita samaa asiaa harrastavia ja aiheeseen perehtyneitä ihmisiä, sekä oman kokemuksen kautta hankittuja tietoja ja taitoja. Tuoreemmissa tutkimuksissa myös internetin merkitys tiedonlähteenä tuli selvästi esiin. (Mm. Ross 1999; Hartel 2006; Majanen 2009.)

2.4 Musiikkikirjaston käyttäjätutkimukset Suomessa

Musiikkikirjastoja on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän käyttäjien näkökulmasta. Musiikkikirjastonhoitajien näkökulmasta on jonkin verran tutkimuksia. Samoin joitain käyttötutkimuksia on tehty. Monet kirjastot ovat luultavasti tehneet pienimuotoisia käyttäjätutkimuksia, mutta ne jäänevät usein vain kirjaston omaan käyttöön.

Tässä esitellään tutkimuksen kannalta relevantteimpia Suomessa tehtyjä musiikkikirjaston käyttäjätutkimuksia. Muissa maissa tehtyjä tutkimuksia ei tarkastella, sillä tarjotut palvelut ja aineistot sekä ympäristö ja organisaatorakenne voivat olla erilaisia kuin Suomessa ja näin vaikuttaa tulosten vertailtavuuteen. Myös joitain Suomessa tehtyjä, hieman epärelevanttejä tutkimuksia on rajattu pois. Tällaisia olivat Rantasen (1976) lähinnä määrällinen ja jossain määrin vanhentunut tutkimus sekä Holmbergin (1997) enemmän kirjastonhoitajien näkökulmaa painottanut tutkimus.

Sanna Talja: Musiikki, kulttuuri, kirjasto: diskurssien analyysi

Aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta tunnetuin teos lienee Sanna Taljan Musiikki, kulttuuri, kirjasto: diskurssien analyysi (1998). Teoksen pohjana toimi käyttäjätutkimus, jonka Talja (silloinen Karttunen) teki vuosina 1991–1992. Lisäksi tutkimuksesta on julkaistu suppeampi versio nimellä Sanna Karttunen: Musiikkikirjaston tulkintarepertuaarit - Musiikkikirjaston idea ja toimintaperiaatteet asiakkaiden puheessa (1994). Tässä käytetään päälähteenä Taljan (1998) teosta.

Talja (emt.) tutki kolmen vakiintuneen musiikkikirjastorepertuaarin, ts. sivistysrepertuaarin, vaihtoehtorepertuaarin sekä kysyntärepertuaarin, ilmenemistä musiikkikirjaston käyttäjien puheessa. Musiikkikirjastorepertuaarit kuvastavat niitä periaatteita, joiden mukaan musiikkikirjaston kokoelmia tulisi muodostaa. Valintaperiaatteiden lisäksi Talja selvittää musiikkikir-

jaston käyttäjien musiikkikirjaston toimintaan kohdistuvia odotuksia. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla ja analysoitiin diskurssianalyysin avulla.

Teemahaastatteluissa sivistysrepertuaarissa ilmeni vahvasti klassisen musiikin arvostaminen. Musiikkikirjastolla ajateltiin olevan samankaltainen kulttuurinen ja yleissivistävä tehtävä kuin kirjastoilla yleensäkin. Sivistysrepertuaariin kuuluukin olennaisesti musiikin arvottaminen klassiseen laatumusiikkiin ja alempiarvoiseen kulutusmusiikkiin. Kokoelmaan pakollisesti kuuluvan kevyemmän musiikin toivotaan sivistysrepertuaarissa johdattelevan asiakkaat laajentamaan musiikkimakuaan arvokkaamman klassisen musiikin suuntaan.

Massamusiikin ihannointia vastustava vaihtoehtorepertuaari puoltaa marginaalisemman musiikin hankkimista kirjaston kokoelmiin. Massamusiikin poisjättämistä kokoelmista perustellaan sillä, että varsinkin listahittilevyt ihmiset ostavat kuitenkin itselleen, ne on helppo saada käsiinsä kaupoistakin tai ne soivat radiossa koko ajan. Musiikkikirjaston tehtäväksi katsotaankin musiikkitarjonnan täydentäminen tarjoamalla vaikeasti tavoitettavia teoksia asiakkaiden käyttöön. Myös vaihtoehtorepertuaarissa pyritään laajentamaan asiakkaan musiikkimakua. Toisin kuin sivistysrepertuaarissa, tavoitteena on saada asiakas löytämään oma musiikillinen ilmiönsä ja makunsa, ei niinkään saada ihmisiä kuuntelemaan klassista musiikkia.

Kysyntärepertuaarissa korostetaan juuri kyseisen kirjaston asiakkaiden tarpeita ja toivomuksia. Suurin osa kokoelmasta tulisi rakentaa asiakkaiden toivomusten mukaan. Aatteellisten sivistystavoitteiden ei siis tulisi ohjata musiikkikirjaston kokoelmien sisältöä, vaan tärkeintä olisi konkreettisten tarpeiden tyydyttäminen. Erityisesti painotetaan alueellisia tarpeita, sillä pääkaupunkiseudun ja maalaiskuntien tarpeet voivat erota toisistaan suurestikin. Musiikin arvottaminen on myös jyrkästi kiellettyä, sillä kaikilla on oikeus kuunnella haluamansa tyylistä musiikkia.

Talja tarkasteli eri musiikkikirjastorepertuaarien ilmenemismääriä tekemissään haastatteluissa. Haastateltava ei välttämättä ollut puhtaasti yhden repertuaarin kannalla, vaan yhdessä haastattelussa voi esiintyä useampikin repertuaari. Sivistys- ja vaihtoehtorepertuaari

esiintyvät lähes joka toisessa haastattelussa, kun taas kysyntärepertuaari esiintyi kaikissa haastatteluissa.

Taljan päätelmien mukaan perusnäkemys musiikkikirjaston kokoelmien muodostamisesta noudattaa monipuolisuusetiikkaa, joka on yleisesti hyväksytty musiikkikirjastotoiminnan idea. Haastatteluissa normaali ilmaisu tälle ajatukselle oli ”jokaiselle jotakin”. Asiakkaat määrittelivätkin musiikkikirjaston hyvin samalla lailla kuin musiikkikirjastoammattilaiset. Asiakkaiden mielestä musiikkikirjaston täytyi palvella asiakkaitaan tasapuolisesti ja luoda tasa-arvoa yksilöiden musiikin harrastusmahdollisuuksiin. Osa asiakkaista kannatti tietyn musiikkilajin painottamista. Heidän mielestään kyse olisi musiikkikirjastojen erikoistumisesta. Tällöin musiikkikirjasto voisi mennä syvemmälle johonkin musiikkilajiin ja tarjota lajin harrastajille paremman valikoiman pinnallisen yleiskatsauksen sijaan. Näin asiakkaat voisivat käyttää sitä musiikkikirjastoa, josta tietävät saavansa haluamaansa musiikkilajia.

Mia Nikula: Mistä löytäisin sen laulun? – Tutkimus kirjaston nuottilainajista, lainajien nuottitarpeista sekä lainajien ja kirjastonhoitajien nuottikokoelmanäkemyksistä

Mia Nikula (2000) vertaili pro gradu -tutkielmassaan asiakkaiden ja musiikkikirjastonhoitajien näkemyksiä nuottikokoelmista ja -lainauksesta vuonna 1996 kerätyn aineiston avulla. Hän myös halusi selvittää, millaisia nuotinlainaajat olivat (ikä, sukupuoli jne.) sekä millaisia nuottitarpeita heillä oli. Tutkimuksen mukaan suurin nuottienlainaajaryhmä olivat 20–29 -vuotiaat miehet. Vain 10–19-vuotiaissa käyttäjissä tyttöjen ja poikien osuus oli suunnilleen samankokoinen, sillä myöhemmin naisten osuus väheni. Nikulan mukaan tasapuolisuus nuorten parissa johtui luultavasti siitä, että tytöt käyvät poikia enemmän musiikkikoulussa ja tarvitsevat siksi nuotteja. Myöhemmässä vaiheessa miehillä on usein soittimina bändisoittimia, joita opiskellaan yleensä itsenäisesti. Itsenäinen opiskelu olikin toiseksi suurin syy, miksi nuotteja lainataan. Suurin syy oli harrastuksen vuoksi soittaminen, mutta nämä syyt sekoituivat usein toisiinsa. Yleisesti kirjastojen kokoelmiin oltiin kuitenkin tyytyväisiä, ja niistä lainattiin enimmäkseen pop- ja rocknuotteja. Noin puolet lainajista lainasi klassisen musiikin nuotteja.

Nuottien etsiminen kokoelmista tapahtui enimmäkseen joko selailemalla hyllyjä, tai sitten käyttäjät tiesivät valmiiksi mistä löytävät haluamansa aineiston. Lähes puolet vastaajista

käytti asiakaspäätteitä apunaan. Nuoret käyttivät niitä enemmän kuin vanhemmat. Vain noin neljännes pyysi apua henkilökunnalta aineiston löytämisessä. Uutuuksien ja muiden suosittujen nuottien saatavuuteen ei oltu tyytyväisiä. Pari vastaajaa ehdotti musiikkikirjastojen erikoistumista johonkin tiettyyn musiikkityyliin kattavamman nuottivalikoiman saavuttamiseksi. Myös kirjastojen hankintayhteistyön tärkeyttä painotettiin päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Nikula selvitti, miten eri musiikkityylit jakautuvat nuottilainauksessa. Vastauksien perusteella Nikula luokitteli musiikkityylit klassiseen musiikkiin sekä neljään kevyen musiikin osa-alueeseen. Nämä osa-alueet olivat pop/rock-musiikki, jazz, iskelmä- ja viihdemusiikki sekä etno/kansanmusiikki. Vastaajat saivat valita useampia musiikkityylejä vastaukseensa. Suurin osa lainasi sekä klassisen että kevyen musiikin nuotteja. Toiseksi suurin osa lainasi vain yhtä ja kolmanneksi suurin osa useampaa kevyen musiikin osa-aluetta. Pienimmän ryhmän muodostivat ne, jotka lainasivat ainoastaan klassisen musiikin nuotteja.

Yleisesti asiakkaat olivat Nikulan mukaan melko tyytyväisiä nuottikokoelmiin. Musiikkimausta riippumatta sekä asiakkaiden että kirjastonhoitajien vastauksissa kokoelmatyöstä esiintyi tärkeimpinä piirteinä pyrkimys monipuolisuuteen sekä kysynnän ja asiakkaiden tarpeiden huomioiminen.

Pirjo Hakuni: ”Kätevin tapa kokeilla uutta musiikkia ilman taloudellista riskiä” – Musiikkiosaston kysely äänitelainajille Tampereella 2005

Tampereen kaupungin pääkirjaston musiikkiosastolla toteutettiin asiakkaille kysely, joka kohdistui äänitteiden lainaamiseen (Hakuni 2005). Kyselylomake oli neljän musiikkiosaston kirjastonhoitajan suunnittelema. Tutkimuksen päätavoitteina oli selvittää kirjaston asema musiikkiäänitteiden välityskanavana sekä eri tallennemuotojen tärkeys asiakkaille. Tuloksia käytettiin kirjaston musiikkipalveluiden järjestämisen ja suuntaamisen apuna. Vastaajista 32 % oli naisia ja 68 % miehiä. Suurin ikäryhmä oli 36–50-vuotiaat.

Kyselyn perusteella kirjastolla oli hyvin vahva asema äänitteiden jakelussa, sillä 96 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä kirjastoa kuunneltavan musiikin hankkimiseen. Toiseksi suurin lähde oli levykauppa/marketti, jota ilmoitti käyttävänsä 86 % vastaajista. Kolmas suurempi lähde oli kaverit/tuttavat, joilta musiikkia ilmoitti hankkivansa 54 % vastaajista. Sekä radiosta tai

tv:stä että internetistä musiikkia ilmoitti hankkivansa noin kolmasosa vastaajista. 3 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä muita lähteitä, kuten kirpputoreja ja festivaaleja. Kyselyn suorittamispaikan lisäksi kirjaston vahvan aseman äänitteiden välittäjänä voinee selittää osittain sillä, että vastaajat saivat valita useamman välittäjävaihtoehdon.

Kirjastosta hankittavaa musiikkia leimaa monipuolisuus. Noin 68 % vastaajista ilmoitti hankkivansa kirjastosta pop/rockmusiikkia ja yli 50 % taidemusiikkia ja jazzia. Seuraavaksi suosituimpina tulivat blues, viihdemusiikki sekä kansanmusiikki. Vähiten kuuntelijoita keräsivät hengellinen musiikki ja lastenmusiikki, jotka molemmat saivat vastauksista alle 20 %. Tarjottujen musiikkityylien lisäksi vastaajat kertoivat lainaavansa muun muassa Bollywood-musiikkia sekä avantgardea. Kirjasto oli tärkeä musiikin hankintakanava 95 %:lle vastaajista. Hyvänä kilpailijana tulee kauppa/market. Eniten hajontaa oli internetin tärkeydessä, koska osalle vastaajista sillä ei ollut mitään merkitystä musiikin hankinnassa, kun taas toisille internet oli tärkeä kanava. Erytisen tärkeä se oli nuorille. Sukupuolten välillä kirjaston tärkeydellä ei ollut juurikaan eroja. Formaateista cd-levy oli selvästi suosituin, sillä se oli kaikille vastaajille tärkeä. Hakuni kertoi odottavansa mielenkiinnolla eri formaattien suosion muuttumista tulevaisuudessa, sillä nuorten suosiossa olivat vuonna 2005 dvd-levy, lp-levy sekä tiedostomuotoinen musiikki.

Lopuksi vastaajat saivat kommentoida vapaasti omaa kirjastonkäyttöään ja sen vaikuttimia. Niistä tärkein kirjaston käyttämiseen musiikin hankintakanavana oli sen maksuttomuus. Sen mainitsi lähes puolet vastanneista. Samankaltainen vaikutin oli uuteen musiikkiin tutustumisen helppous. Hakuni päätteli kirjaston eräänlaiseksi väliasemaksi matkalla levykauppaan, sillä monet käyttäjät halusivat tutustua uuteen artistiin tai levyyn maksutta ennen ostopäätöstä. Noin 40 % vastanneista mainitsi kirjastonkäytön vaikuttimeksi kokoelman monipuolisuuden. Lisäksi kirjasto mahdollisti monipuolisen tutustumisen musiikkiin. Vaikuttimiksi mainittiin useissa vastauksissa myös kirjastopalveluiden helppous, hyvä tavoitettavuus sekä henkilökunnan asiantuntemus ja empaattisuus. Myös tietokannan hakumahdollisuuksia keuhuttiin. Kirjaston miellyttävää ilmapiiriä keuhuttiin verrattuna levykauppaan

Pirjo Hakuni: Tampereen pääkirjaston musiikkiosaston kysely nuottien lainaajille 2006

Hakunin (2006) ja muiden kirjastonhoitajien tekemä kysely nuottilainajille Tampereen kaupungin pääkirjaston musiikkiosastolla toteutettiin, koska nuottikokoelman käyttäjistä sekä kirjaston asemasta nuottien välittäjänä haluttiin saada tietoa. Vastaajista 44 % oli naisia ja 56 % miehiä. Suurin ikäryhmä käyttäjistä olivat 15–25-vuotiaat. Lähes puolet vastanneista oli työssäkäyviä, 29 % opiskelijoita, noin 10 % eläkeläisiä tai koululaisia ja loput työttömiä tai ”muut” -ryhmään kuuluvia. Kyselyssä selvitettiin vastaajien musiikkiharrastuksen tyyppiä. Vähän yli puolet vastaajista harrasti musiikkia itsenäisesti tai kavereiden kanssa. Noin kolmannes oli ammattimuusikkoja tai ammattinsa kautta musiikin kanssa tekemisissä olevia ja vajaa kolmannes opiskeli musiikkia. Runsaat 90 % vastaajista soitti jotain instrumenttia tai lauloi ja vain pari prosenttia ei musisoinut itse.

Hakuni kritisoi tutkimuksessa saatuja tuloksia nuottien hankintakanavista, sillä kysely toteutettiin kirjaston sisällä nuottien kanssa tekemisissä olleille asiakkaille. Vastausvaihtoehtoina hankintakanaviksi annettiin Tampereen pääkirjasto, muut kirjastot, kauppa, internet, muut ihmiset sekä ”muualta”. Tampereen pääkirjasto olikin selvässä johtoasemassa nuottien hankintakanavana. Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat lainaavansa nuotteja Tampereen kaupunginkirjastosta ja 21 % jostain muualta. 60 % lainasi nuotteja tuttaviltaan tai kollegoiltaan. Varsinkin musiikin opiskelijat käyttivät muita ihmisiä aktiivisesti nuotteja hankkiessaan. Noin puolet hankki nuotteja kaupasta, kun internetistä puolestaan nuotteja hankki 31 %.

99 %, vastanneista arvioi Tampereen kaupunginkirjaston itselleen tärkeäksi kanavaksi nuottien hankinnassa. Se ei ollut merkityksellisen yhdellekään vastaajalle, ja vain yhdelle se ei ollut kovin tärkeä. Toiseksi tärkein kanava olivat kaverit/tuttavat/kollegat/opettajat 55 %, kolmannen sijan jakoivat internet ja muut kirjastot 41 % ja neljännellä sijalla oli kauppa 40 %. Pelkästään kirjastosta nuottinsa hankkivia oli 11 %. Kirjaston asema oli kaikissa musiikkiharrastuksen luokittelevissa ryhmissä tasainen. Musiikin opiskelijat kuitenkin poikkesivat muista ryhmistä siten, että kirjaston tärkeyden lisäksi heistä 73 % arvioi muut ihmiset tärkeäksi kanavaksi, kun muilla ryhmillä tämä kanava ei ollut yhtä tärkeä.

Kirjaston kokoelmia ja kehittämistä koskevaan kysymykseen vastasi vajaat puolet. Kokoelma sai runsaasti kiitosta samoin kuin henkilökunta. Toisaalta kirjasto sai myös paljon kehittämis-

ehdotuksia, esimerkiksi kokoelman ajanmukaistamisesta, interaktiivisista soitonoppaista ja tietokannan hakuohjelman paremmasta käytettävyydestä. Hakuni katsoi tutkimuksen perusteella kirjaston onnistuneen palveluajatuksensa toteuttamisessa. Kirjasto palvelee ensisijaisesti musiikin harrastajia, sitten opiskelijoita, ammattilaisia sekä musiikista satunnaisesti kiinnostuneita, mikä vastaakin käyttäjäkunnan rakennetta.

Pirjo Hakuni: Hyvät pianot, oma rauha – Musiikkihuoneiden käyttö Tampereen kaupungin kirjastossa 2009

Hakunin (2009) ja muutaman muun Tampereen kaupungin pääkirjaston henkilökunnan jäsenen tutkimus selvitti kirjaston musiikkihuoneiden käyttäjiä. Tampereen kaupungin pääkirjaston musiikkiosastolla on kaksi huonetta, joissa on akustiset pianot sekä musiikinkuuntelulaitteet. 1980- ja 1990-lukujen taitteessa huoneita käytettiin enimmäkseen musiikin kuunteleluun, mutta sittemmin huoneissa musisoiminen on noussut johtoasemaan. Musiikkihuoneen voi varata käyttöönsä enintään tunniksi päivässä kirjoittamalla nimensä musiikkiosaston tietopalvelun pöydällä olevaan kirjaan tai soittamalla varauksensa tietopalveluun. Varausmenetelmän kautta ei siis saada tietoa siitä, ketkä huonetta käyttävät ja mihin tarkoituksiin.

Musiikkihuoneiden käyttöä tutkittiin, koska haluttiin saada tietoa toiminta- ja palveluajatuksen toteutumisesta, käyttäjien kokemuksista, mielipiteistä sekä mahdollisista kehitysehdotuksista. Tutkimus toteutettiin jakamalla kahden henkilökunnan jäsenen suunnittelemaa kyselylomaketta henkilökohtaisesti jokaiselle musiikkihuoneen käyttäjälle kahden viikon ajan syksyllä 2008. Lomakkeesta tehtiin myös englanninkielinen versio. Lomakkeita jaettiin 105 kappaletta, joista vain yksi jäi palauttamatta.

Muista musiikkiosastoon kohdistuneista tutkimuksista poiketen huomattavasti suurempi osa musiikkihuoneiden käyttäjistä oli naisia. Lähes puolet käyttäjistä kuului ikäryhmään 15–25-vuotiaat. Toiseksi suurin ikäryhmä olivat 26–35-vuotiaat, loput ikäryhmät olivat huomattavasti pienempiä. Vastaavasti ammattiryhmistä opiskelijat olivat suurin käyttäjäryhmä. Toiseksi suurin oli työssäkäyvät. Kysyttäessä suhdetta musiikkiin, 70 vastaajaa ilmoitti harrastavansa musiikkia itsekseen tai kavereiden kanssa. 26 vastaajaa otti soitto- tai laulutunteja yksityisopettajalta ja 22 opiskeli musiikkia oppilaitoksessa. 15 vastaajalla musiikki liittyi työhön ja 5 ei varsinaisesti harrastanut musiikkia, mutta tarvitsi sitä satunnaisesti. Hakunin mu-

kaan musiikkihuoneita käyttivät yllättävän paljon myös henkilöt, jotka olivat vain tilapäisesti käymässä Tampereella.

Ehdottomasti eniten (71 vastausta) huoneita käytettiin pianonsoittoon. Toiseksi eniten huoneissa käytiin laulamassa ja kolmanneksi eniten musisoimassa yhdessä jonkun kanssa. Osa vastaajista kävi huoneissa soittamassa omaa soitinta. Vähiten huoneita käytettiin musiikin kuuntelemiseen, mikä johtui Hakunin mukaan mahdollisesti siitä, että huoneet varataan yleensä etukäteen. Asiakkaat kuuntelevat musiikkia spontaanisti osastolla kuulokekuuntelu-paikoilla, joihin ei tarvitse varata aikaa. Osa vastaajista kävi musiikkihuoneissa esimerkiksi kuuntelemassa toisen henkilön musisointia, etsimässä sopivaa musiikkia juhliin, viettämässä hyppy tuntia tai harjoittelemassa ennen esiintymistä. Musiikkihuoneita käytettiin, koska monilla ei ollut mahdollisuutta musisoida kotona ja ilmapiiriä pidettiin harjoittelulle sopivana. Musiikkihuoneiden käyttäjät käyttivät paljon myös muita musiikkiosaston palveluita. Osa vastaajista oli huomannut musiikkihuoneiden olemassaolon asioidessaan muuten osastolla. Suurin osa oli kuitenkin kuullut huoneista joltain tutultaan.

Musiikkihuoneet saivat käyttäjiltään paljon kiitosta mm. akustisista pianoista, helposta varattavuudesta ja ylipäättään hienosta toimintaideasta. Kehitysehdotuksissa mainittiin mm. pidempi päivittäinen käyttöaika, äänieristyksen parantaminen, pianojen virittäminen useammin ja mahdollisuus varata aika internetin kautta. Hakunin mukaan musiikkihuoneille oli selvästi tarvetta ja ne toimivat odotetulla tavalla. Niiden avulla kirjasto voi tarjota mahdollisuuden ”kehittää ja ylläpitää musiikillisia taitoja, musisoida yksin ja yhdessä ja näin vahvistaa kaikkien musiikista kiinnostuneiden yhteisöllisyyttä” (Hakuni 2009, 15). Hakunin mielestä kirjastojen kannattaisikin ottaa tämä palvelumahdollisuus laajemmin huomioon.

3 Tutkimuksen empiirinen asetelma

3.1 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen ensisijaisena tutkimusongelmana on, miten yleisten kirjastojen musiikkiosastot tukevat musiikinharrastajia heidän musiikkiharrastuksessaan. Lisäksi halutaan luoda yleiskuva muista musiikinharrastajien musiikillisen tiedon lähteistä ja musiikkiosastojen asemasta niiden joukossa. Näitä asioita pyritään selvittämään seuraavien kysymysten avulla.

- 1) Mitä musiikkiin liittyviä tiedontarpeita musiikinharrastajilla on?
- 2) Mitä tiedonlähteitä musiikinharrastajat käyttävät saadakseen tietoa näihin tarpeisiin?
- 3) Mitä yleisten kirjastojen musiikkiosastojen aineistoja ja palveluita musiikinharrastajat käyttävät?
- 4) Millaisiin tarpeisiin ja tarkoituksiin musiikinharrastajat käyttävät musiikkiosastojen aineistoja ja palveluita?
- 5) Miten harrastettu musiikkityyli on yhteydessä musiikkiosastojen tarjoamien aineistojen ja palvelujen koettuun hyödyllisyyteen?
- 6) Miten musiikinharrastajat haluaisivat yleisten kirjastojen musiikkiosastojen tukevan harrastustaan?
- 7) Mikä on yleisten kirjastojen musiikkiosastojen asema verrattuna muihin tiedonlähteisiin musiikinharrastajien tiedonhankinnassa?

3.2 Tutkimuskohde

Tutkimusta varten haastateltiin 18 Pirkanmaan musiikkiopiston opiskelijaa, jotka olivat edenneet musiikkiopisto-opinnoissaan jo loppusuoralle. Pääasiassa haastateltavat olivat suorittamassa seuraavaksi 3/3- tai I-kurssitutkintoa (D-kurssitutkintoa). I-kurssi on musiikkiopistotason soitto-opintojen päättötavoite ja suoritetaan yleensä noin 10 vuoden opiskelun jälkeen (Pirkanmaan musiikkiopisto). Haastateltaviksi haluttiin opinnoissaan pidemmällä olevia henkilöitä, koska tällöin musiikkiharrastuksen ajateltiin olevan yleensä melko vakavasti otettavaa ja laadultaan enemmänkin itsenäistä ja vapaaehtoista kuin esimerkiksi vanhempien ohjaamaa. Haastateltavia otettiin yhtä monta klassiselta ja pop/jazz-linjalta, jotta voitiin vertailla musiikkityylin mahdollista vaikutusta tuloksiin.

Musiikkikirjaston käyttäjätutkimuksia on aikaisemmin toteutettu usein musiikkiosastoilla (esim. Hakuni 2005; Hakuni 2006; Hakuni 2009), minkä on epäilty vaikuttavan tuloksiin kirjaston merkitystä korostavasti. Myös tässä tutkimuksessa ehtona oli, että haastateltavat käyttivät jonkin verran yleisten kirjastojen musiikkiosastoja, mikä saattoi vaikuttaa jonkin verran tuloksiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuitenkin kuvailla nimenomaan musiikkiosastojen asemaa musiikkiharrastuksen tukijana ja muiden musiikin harrastajien tiedonlähteiden joukossa, joten tutkimuksen onnistumisen kannalta oli välttämätöntä saada tietoa musiikkiosastojen käytöstä. Haastateltavia ei kuitenkaan rajattu pois tutkimuksesta musiikkiosastojen käyttöiheyden perusteella, riitti että heillä kaikilla oli kokemusta musiikkiosaston käytämisestä.

Pirkanmaan musiikkiopisto tarjoaa musiikinopetusta klassisella sekä pop/jazz-linjalla ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Musiikkiopintoja voi suorittaa perustasolla (kurssit 1/3–3/3) sekä opistotasolla (I-kurssi). Opintojen kestoksi on määrätty perustason suorittamiseen enintään kuusi vuotta ja opistotason suorittamiseen enintään neljä vuotta. Opintoihin kuuluvat musiikin perusteet sisältävät teorian, säveltapailun ja musiikkitiedon. Klassisen linjan opistotasolla musiikin perusteet sisältävät näiden lisäksi harmoniaopin soittamisen ja kirjoittamisen. Pop/jazz-linjalla voi musiikin perusteiden lisäksi saada opetusta improvisoinnin perusteissa sekä transkriptiossa. Molemmilla linjoilla opiskelu sisältää yhteismusisointia. (Pirkanmaan musiikkiopisto.)

Haastateltavat käyttivät enimmäkseen Tampereen kaupunginkirjaston Metson musiikkiosastoa. Metson musiikkiosaston kokoelmiin kuuluu musiikkikirjallisuutta, musiikkilehtiä, nuotteja, äänitteitä ja musiikkikuvataallenteita. Musiikkiosastolla on kaksi musiikkihuonetta, joissa on akustinen piano sekä musiikinkuuntelumahdollisuus. Asiakas voi varata musiikkihuoneen käyttöönsä enintään tunniksi päivässä merkitsemällä nimensä varauskirjaan musiikkiosaston tietopalvelussa tai soittamalla varauksen tietopalveluun. Lisäksi musiikkiosastolla on digitaalinen piano sekä musiikinkuuntelupisteitä. (Musiikkiosaston vuosisuunnitelma 2010, 1; Metson musiikkiosasto; Hakuni 2009, 11.)

Metson musiikkiosaston palveluajatuksen mukaan palvelut kohdistetaan ensisijaisesti musiikin harrastajille, sitten musiikin opiskelijoille, musiikkia ammatissaan tarvitseville sekä musi-

kista satunnaisesti kiinnostuneille (Musiikkiosaston vuosisuunnitelma 2010). Musiikkiopisto-opinnot eivät johda ammatilliseen tutkintoon, joten musiikkiopistolaisten voi olettaa kuuluvan palveluajatuksessa tarkoitettuihin musiikin harrastajiin. Vaikka musiikkiopistolaiset luetaisiin musiikin opiskelijoihin, he olisivat silti musiikkiosaston toinen kohderyhmä. Tämän vuoksi on kiinnostavaa tutkia, kuinka tarpeellisiksi musiikkiopistolaiset kokevat musiikkiosaston palvelut.

3.3 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Menetelmään päädyttiin, koska haastattelulla on mielekkäämpää kerätä tietoa aiheesta, jota ei ole tutkittu paljoa. Haastattelu antaa mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä ja varmistua siitä että haastateltavat ymmärtävät kysymykset oikein. Haastatteluissa voidaan myös saada tietoa odottamattomista asioista, joita haastattelija ei ole osannut ottaa huomioon mutta joista haastateltavilla on kokemuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–37.) Tällöin mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä on erityisen hyödyllinen. Teemahaastattelu puolestaan on menetelmänä joustava, sillä kysymysten muotoa ja järjestystä voidaan muokata kuhunkin haastatteluun sopivaksi, jolloin haastattelu kulkee sujuvasti keskustelunomaisesti. Haastattelurunko kuitenkin ohjaa haastattelua niin, että kaikilta haastateltavilta kysytään samoja aihepiirejä koskevia kysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.)

Tutkimuslupa pyydettiin musiikkiopiston vararehtorilta. Tämän jälkeen sekä pop/jazz- että klassisen linjan teorianopettajille lähetettiin sähköpostilla pyyntö haastateltavien rekrytointiviestistä sekä rekrytointikirje, jonka he voivat näyttää tai välittää oppilailleen. Näin pyrittiin varmistamaan vaihtelevuus opiskelijoiden pääaineissa, sillä teorianopettajat opettavat kaikkien instrumenttien opiskelijoita. Tätä kautta haastateltavia ei kuitenkaan saatu tarpeeksi, vaan rekrytointia jatkettiin eri instrumenttien opettajien, opiston ilmoitustaulun sekä muiden haastateltavien kautta.

Haastattelut tehtiin maaliskuussa 2009 Pirkanmaan musiikkiopiston tiloissa ensimmäistä haastattelua lukuun ottamatta. Ensimmäinen haastattelu toimi myös pilottihaastatteluna ja se pidettiin haastattelijan kotona, sillä kyseinen viikko oli musiikkiopiston talvilomaviikko, joten haastattelua ei päästy pitämään musiikkiopiston tiloihin. Pilottihaastattelun

perusteella runkoon lisättiin muutama tarkentava kysymys sekä muutettiin tai selvitettiin joitakin epäselviä kysymyksiä tai sanoituksia. Haastateltavien kesken arvottiin kahden Finnkinnon elokuvaalipun paketti.

Haastattelurunko (ks. liite 1) luotiin tutkimusongelmien ja aikaisempien tutkimuksien perusteella (mm. Lampola-Autio 1994, 40; Nikula 2000; Hakuni 2006). Haastattelussa pyrittiin kattamaan kaikki musiikkiosaston tarjoamat aineistot ja palvelut. Runko käytiin läpi kaikkien haastateltavien kanssa suunnilleen samassa järjestyksessä, mutta jos keskustelu siirtyi toiseen teemaan, järjestyksestä pystyttiin joustamaan. Keskustelu ajautui välillä käsittelemään haastattelurungosta poikkeavia aiheita. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Vastaajille annettiin musiikkiopistolinjan tunnisteiksi kirjain (K = klassinen linja, PJ = pop/jazz-linja) sekä numero linjan jäsenten erottamiseksi toisistaan.

Aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Tällöin analyysin taustalla ei ole valmista teoriaa, vaan teoreettiset käsitteet muodostuvat empiirisen aineiston pohjalta (Tuomi 2009, 107–108). Analyysiyksiköksi valittiin ajatuskokonaisuus, joka saattaa koostua useammasta lauseesta tai lauseen osasta (Tuomi 2009, 110). Kaikki haastattelut litteroitiin lähes sanasta sanaan. Ainoastaan puheessa esiintyneitä taukoja, huokaisuja ja täysin aiheesta poikkeavia keskusteluja ei litteroitu. Litterointipohjana toimivat haastattelurungon pääteemat. Litteroidut haastattelut tulostettiin, jotta niistä voitiin alleviivata eri väreillä haastatteluiden teemoja ja niiden osa-alueita kuvaavia lauseita. Lauseet kerättiin taulukoihin, jossa niille annettiin pelkistetyt ilmaukset, jotka kuvasivat lauseiden ydinajatuksia. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset luokiteltiin aiheidensa ja yhteneväisyyksiensä mukaan alaluokkiin. Joidenkin teemojen osalta, joissa se koettiin tarpeelliseksi, luokittelua jatkettiin vielä alaluokista yläluokkiin asti. Taulukoiduista haastatteluista alettiin kuvailla aineistosta löydettyjä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Tutkielmaan on poimittu kuvaavia sitaatteja haastateltujen puheesta. Vastaajan musiikkiopistolinjaa kuvaava kirjaintunniste on jätetty sitaattien eteen linjojenvälisen erojen vertailun helpottamiseksi. Numerotunnisteet on poistettu, jottei kukaan pysty päättelemään vastaajien henkilöllisyyttä sitaatteja yhdistelemällä. Sitaatteja on kuitenkin poimittu useimpien haastateltujen puheesta.

4 Tulokset

Tulokset esitellään teemojen mukaan klassisen linjan ja pop/jazz-linjan opiskelijoiden vastauksia vertaillen. Jos erikseen ei mainita, kumman ryhmän tuloksia käsitellään, tarkoittaa se että molemmilla ryhmillä on ilmennyt samankaltaisia vastauksia. Vain toisella ryhmällä ilmenneiden vastauksien yhteydessä mainitaan, kummasta ryhmästä on kyse. Viitattaessa musiikinopiskelijoihin tai musiikkiopistolaisiin tarkoitetaan tutkimuksessa haastateltuja henkilöitä eikä kaikkia musiikkiopiston opiskelijoita.

4.1 Haastateltujen taustatiedot

Tutkimukseen haastateltiin yhteensä 18 Pirkanmaan musiikkiopiston opiskelijaa, joista puolet opiskeli klassisella linjalla ja puolet pop/jazz-linjalla. Klassisen linjan opiskelijoista yksi oli mies ja loput kahdeksan olivat naisia, kun taas pop/jazz-linjan opiskelijoista yksi oli nainen ja loput 8 olivat miehiä. Sukupuolten epätasaista jakautumista ei pidetä ongelmana tutkimuksen kannalta, sillä sukupuoli ei ole tutkimuksessa selittävänä tekijänä. Vastaajista 12 kuului ikäryhmään 16–25-vuotiaat, viisi kuului ryhmään 26–35-vuotiaat ja yksi ryhmään 56–65-vuotiaat.

Klassisen linjan opiskelijoiden pääaineita olivat laulu, piano, harmonikka sekä sello. Lisäksi tai aikaisemmin osa heistä oli opiskellut musiikkiopistolla huilua, alttosaksofonia sekä pianoa. Osa opiskeli samalla tai oli opiskellut aiemmin myös pop/jazz-linjalla. Pop/jazz-linjan opiskelijoiden pääaineita olivat piano, sähkökitara, kitara, saksofoni, laulu sekä bassokitara. Osa oli opiskellut myös klassisella linjalla. Molemmista ryhmistä osa vastaajista oli suorittanut joitain opintoja konservatoriolla ja useilla vastaajilla oli aikaisempia opintoja yksityisillä opettajilla tai mm. työväenopistolla. Monet vastaajista olivat harrastaneet musiikkia musiikkileikkikoulusta asti, opiskelivat musiikkilinjalla lukiossa tai tähtäsivät musiikin ammatilliseen tutkintoon. Jotkut olivat toimineet sivutoimisesti oman instrumenttinsa opettajina tai työskentelivät jotenkin musiikkiin liittyvässä firmassa.

4.2 Musiikkiharrastuksen osatekijät ja niihin liittyvä musiikillisen tiedon hankinta

Musiikkiharrastuksen osatekijät olivat haastatteluiden perusteella karkeasti jaoteltuina 1) *itse tekeminen*, 2) *yhdessä tekeminen*, 3) *musiikin kuunteleminen*, 4) *musiikista lukeminen*, 5) *audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen* ja 6) *musiikista keskusteleminen*. Musiikillisen tiedon hankinta puolestaan koostui 1) *musisoimisesta*, 2) *musiikin kuuntelemisesta*, 3) *musiikista lukemisesta*, 4) *audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsomisesta*, 5) *kappaleiden etsimisestä ja valitsemisesta* sekä 6) *musiikista keskustelemisesta*. Tässä luvussa esitetään musiikkiharrastuksen osatekijät ja niihin liittyvät musiikillisen tiedon hankintamuodot.

Molemmilla ryhmillä musiikkiharrastus painottui voimakkaasti *itse tekemiseen*. Musiikkiopisto-opintojen lisäksi monet harrastivat muidenkin soittimien soittamista itsenäisesti tai kaverin tai yksityisen opettajan ohjauksella. Soittotuntien, soittoläksyjen opettelemisen ja musiikkiopiston teoriaopintojen lisäksi molempien ryhmien jäsenet loivat itse musiikkia sanoittamalla, säveltämällä tai sovittamalla musiikkia bändeilleen. Hieman yleisempää tämä oli pop/jazz-linjan opiskelijoiden kohdalla. Pop/jazz-linjalla säveltäminen kuului osaksi musiikkiopisto-opintojakin, sillä teoriatunnilla saattoi saada tehtäväksi uuden soolon tai teeman säveltämisen kappaleeseen. Pop/jazz-linjan opiskelijat myös nuotinsivat tai kirjoittivat ylös sointuja kuuntelemistaan kappaleista. Klassisen laulun opiskelijat mainitsivat sanoituksien itse kääntämisen tärkeyden tulkinnan helpottamiseksi.

K: "Joo se on hirveen tärkeätä että ne kääntää itte, sen huomaa vasta sitte [--] siinä on joka sanalla joku merkitys."

Itse tekeminen voi ilmetä omatoimisuutena oman soittamisen tai kappaleiden tekemisen lisäksi esimerkiksi itselle sopivien kappaleiden etsimisellä tai omaehtoisena teorian tai soitto-tekniikoiden lisäopiskeluna.

K: "[--] siis tässä musiikkihommassahan se omatoimisuus, se on osa sitä prosessin hauskaa puolta. Että kaivelee vähän sieltä ja kaivelee vähän täältä [--]."

PJ: "Lähinnä just kaikenlaisia harjotuskirjoja, sellasta omatoimista harjoittelua toteuttaa ja..."

Itse tekeminen käsittää siis monenlaista toimintaa. Siihen liittyviä musiikillisen tiedon hankintamuotoja ovat *musisoiminen*, joka tässä kattaa myös uuden musiikin luomisen ja muut luovuutta sisältävät toiminnot, sekä *kappaleiden etsiminen ja valitseminen*, mikä on tässä musiikkiharrastuksen ilmenemismuodossa aktiivista toimintaa.

Jo musiikkiopisto-opintojen puolesta kaikille opiskelijoille kuului jonkin verran yhteismusisointia bändin, kamarimusiikin, duettojen, säestyksien tms. kautta. Näiden lisäksi useat vastaajat mainitsivat harrastuksensa osaksi muutenkin *yhdessä tekemisen*. Suurin osa molempien linjojen vastaajista ilmoitti soittavansa tai laulavansa jossain opiskelijien ulkopuolisessa kevyen musiikin bändissä. Useat klassisen musiikin opiskelijoista soittivat jossain orkesterissa tai lauloivat kuorossa. Yhdessä tekeminen voi myös olla kavereiden kanssa soittelemista ilman varsinaista bänditoimintaa, kappaleiden sovittamista yhdessä bändin kanssa tai laulukäännöksien tekemistä yhdessä ystävien kanssa.

Yhdessä tekeminen sisältää samat musiikillisen tiedon hankintamuodot kuin yksin tekeminen, eli *musisoimisen ja kappaleiden etsimisen ja valitsemisen*, mutta ne toteutetaan yhdessä jonkun tai joidenkin muiden kanssa. Musisoiminen voi tarkoittaa kappaleiden sovittamista yhdessä bändin kanssa. Myös esitettäviä kappaleita voidaan etsiä yhdessä muiden bändin jäsenten kanssa.

Musiikin kuunteleminen oli tärkeä osa kummankin linjan opiskelijoiden musiikkiharrastusta. Musiikkia kuunneltiin niin äänitteiltä kuin klassisen musiikin konserteissa ja kevyen musiikin keikoilla. Klassisen linjan opiskelijat kävivät enemmän klassisissa konserteissa ja oopperassa kuin kevyen musiikin keikoilla. Kevyenkään musiikin arvoa ei silti vähätelty:

K: ”Kyllä mä sitten välillä käyn kevyen ja seki on sitte kuitenkin tärkeätä. Siitä saa semmosta innostusta vaikka ei niinku varsinaisesti se muuten, [--] etten mä pystyis mitenkään hyödyntään niitä asioita mitä mä kuulen siinä, mutta kyllä nyt intoo ainakin saa.”

Äänitteiltä klassisen musiikin opiskelijat kuuntelivat enemmän myös kevyttä musiikkia. Monet kuuntelivat klassista musiikkia äänitteiltä ainoastaan siinä tapauksessa, jos itsellä oli uusi kappale työn alla ja siitä haluttiin kuulla jonkun muun tulkinta. Pop/jazz-linjan opiskelijat kävivät enemmän kevyen musiikin keikoilla ja kuuntelivat äänitteiltä lähinnä kevyttä musiikkia.

kia. He pitivät muutenkin musiikin kuuntelemista omalla linjallaan tärkeämpänä kuin klassisella linjalla.

PJ: "[--] pop/jazz-puolella [--] monesti se porukka varmaan kuunteleeki enemmän ku se on ehkä siellä sillai vielä tärkeempää, että jos ei sitä musiikkia kuuntele, niin sitä on tosi vaikee yrittää esimerkiks sooloo vetää jos ei mistään oo kuullu miten jokku sen tekee. Klararissa taas ollaan niin hirveen tiukkoja nuoteista, että siis perustuu... No kyllä se nyt sieläkin tietysti jonku verran kuuntelemiseen perustuu, mutta ei ehkä niin paljon."

Musiikin kuunteleminen sisältää tiedonhankintaa lähinnä *musiikin kuuntelemisen ja kappaleiden etsimisen ja valitsemisen* muodossa. Tässä musiikkiharrastuksen osatekijässä kappaleiden etsiminen ja valitseminen ei välttämättä ole yhtä aktiivista kuin itse tekemisessä. Sopivia kappaleita saatetaan kuulla sattumalta esimerkiksi radiosta tai konsertissa jonkun muun esittämänä.

Musiikista lukeminen oli siirtynyt osittain musiikkilehdistä ja -kirjallisuudesta internetiin. Tiedonhankinta ilmeni lähinnä *musiikista lukemisen* muodossa. Pop/jazz-linjan opiskelijat lukivat musiikkilehtiä ahkerammin kuin klassisen linjan opiskelijat. Jotkut klassisen linjan opiskelijoista puolestaan mainitsivat lukevansa musiikkijuttuja sanomalehtien kulttuurisivuilta. Molemmilta linjoilta muutamat opiskelijat tilasivat tai olivat joskus tilanneet Soundia tai Rumbaa. Jotkut opiskelijat ostivat satunnaisesti kyseisiä lehtiä ja lukivat mm. Riffiä, Infernoa tai Rondoä kun sattui saamaan sellaisen käsiinsä työpaikalla, koululla, baarissa tai musiikkiopistolla.

Musiikkikirjallisuutta opiskelijat lukivat melko vähän ja satunnaisesti. Jotkut lukivat musiikoiden tai säveltäjien elämäkertoja, jotkut lukivat tiettyyn aihepiiriin liittyvää kirjallisuutta. Yleensä ei luettu opiskeluun liittyvää musiikkikirjallisuutta, vaan oman mielenkiinnon mukaan. Virike kirjaan tarttumiseen oli voitu saada, kun tuttava oli alkanut harrastaa tiettyä tanssityyliä ja kyseiseen musiikkiin haluttiin tutustua, tai oli kuunneltu kiinnostava levy ja artistiin haluttiin tutustua paremmin. Internetistä opiskelijat lukivat musiikkiaiheisia sivustoja monipuolisesti. Sieltä luettiin keskustelupalstoja ja blogeja, haettiin tietoja säveltäjistä ja tapahtumista sekä yleistä musiikkitietoa. Orientoivan tiedon hankkiminen tuli ilmi kaikissa lukemisen muodoissa.

*PJ: "Ja joskus tulee joku soundi tai Rumba ostettua kans luettavaks. [--]ihan vaan semmosta yleistä kartallaoloa sieltä koitetaan hakee, että tietää vähän mitä on meininkiä."
K: "[--] netistä tietty ottaa selvää just näistä säveltäjistä että pysyy perillä."
K: "Kans jos lukee jotain musiikinhistorian kirjaa niin sielä voi tulla kans aikalaila kaikkee tärkeitä vastaan."*

Audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen sisälsi oopperan katsomista näyttämöasettelun näkemiseksi, virtuoosien opetusvideoiden katsomista mallin tai oman idolin näkemiseksi sekä ylipäättään musiikkivideoiden katsomista. Musiikillisen tiedonhankinnan muotoina ovat audiovisuaalisen aineiston katsominen sekä musiikin kuunteleminen katsomisen ohella.

Musiikista keskusteleminen saattoi tapahtua kasvokkain perheenjäsenen kanssa tai vaikkapa sosiaalisessa mediassa.

K: "Tyttäreni [kanssa] käydään hedelmällisiä laulutekniikkakeskusteluja."

PJ: "Esimerkiksi mun nettisurffailunikin jotenkin suurilta osin on sitä musiikinharrastamista tavallaan, et minkälaisia sivuja lukee ja mitä jossain ircissä tai forumeilla juttelee ihmisten kanssa, niin se pyörii..."

Musiikista keskustelemisessä musiikillisen tiedon hankinta ilmeni *musiikista keskustelemisen ja kappaleiden etsimisen ja valitsemisen* muodoissa. Kappaleiden etsiminen ja valitseminen voi tapahtua lähinnä keskustelukumppanin suosituksien perusteella. Suosituksella oli eniten merkitystä, jos sen antoi läheinen henkilö joka tuntee suosituksen saajan musiikkimaun, tai henkilö jonka tiedettiin jakavan samankaltaisen musiikkimaun.

Taulukossa 1 esitetään tiivistetysti, millaista musiikillisen tiedon hankintaa sisältyy musiikkiharrastuksen eri osatekijöihin. Yhteen harrastuksen osatekijään voi kuulua useampia musiikillisen tiedon hankintamuotoja ja vastaavasti yksi musiikillisen tiedon hankintamuoto voi ilmetä useiden musiikkiharrastuksen osatekijöiden yhteydessä. Esimerkiksi musiikillisen tiedon hankintamuoto kappaleiden etsiminen ja valitseminen esiintyy useissa musiikkiharrastuksen osatekijöistä. Itse ja yhdessä tekemisen yhteydessä se on aktiivista toimintaa, kun taas lopuissa musiikkiharrastuksen muodoissa sitä saattaa ilmetä passiivisemmin, ilman varsinaista tarkoitusta.

Musiikkiharrastuksen osatekijät	Sisältö	Musiikillisen tiedon hankinta
Itse tekeminen	Soittaminen, laulaminen, säveltäminen, sanoittaminen, sovittaminen, sanoitusten kääntäminen, teorian opiskeleminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen	Musisoiminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen
Yhdessä tekeminen	Soittaminen, säveltäminen, sovittaminen, sanoitusten kääntäminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen	Musisoiminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen
Musiikin kuunteleminen	Cd-levyjen kuunteleminen, kuunteleminen internetistä, keikoilla ja konserteissa käyminen	Musiikin kuunteleminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen
Musiikista lukeminen	Musiikkilehtien ja -kirjojen lukeminen, internet-sivustojen lukeminen	Musiikista lukeminen
Audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen	Dvd-levyjen katsominen, musiikkiaineiston katsominen internetistä	Audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen, musiikin kuunteleminen
Musiikista keskusteleminen	<i>Keskusteleminen perheenjäsenten tai kavereiden kanssa, internetin keskustelupalstoilla keskusteleminen</i>	Musiikista keskusteleminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen

Taulukko 1 Musiikkiharrastuksen osatekijät ja niihin liittyvä musiikillisen tiedon hankinta

4.3 Musiikkiharrastuksessa tarvittavat tiedot ja materiaalit

Musiikkiopistolaisten oli melko vaikeaa nimetä erityisiä tietoja, joita he tarvitsivat harrastukseensa. Tarvittavien materiaalien nimeäminen oli heille huomattavasti helpompaa. Molempien musiikkiopiston linjojen opiskelijat tarvitsivat musiikkiharrastukseensa runsaasti *nuotteja*. Klassisella linjalla tarvittiin lisäksi *laulunsanoja ja käännöksiä* niistä, kun taas pop/jazz-linjalla tarvittiin lisäksi tabulatuureja ja sointukulkuja sekä erilaisia soittotekniikan *oppikirjoja*. Pop/jazz-linjan opiskelijat tarvitsivat nuotteja eniten musiikkiopisto-opintoihinsa, sillä muuten monet opettelivat kappaleita korvakuulolta. Myös klassisen linjan opiskelijat opettelivat uusia kevyen musiikin kappaleita korvakuuloltakin. Molempien linjojen opiskelijat tarvitsivatkin *omia tietoja ja kokemuksia*, joiden perusteella he voivat esimerkiksi opetella kappaleita korvakuulolta, nuotintaa, selvittää musiikin rakenteita sekä tulkita kappaleita tyylilajilleen sopivalla tavalla.

PJ: ”Joo, no kyllähän siinä tarvii semmosen jonkinlaisen korvan mikä nyt on vuosien saatossa jotenkin vaan tullu semmonen korva että kuulee sen melodian ja muutamat sointuteoreettiset jutut sieltä osaa blokata [--]. Kyllähän siinä taustalla tarvii sen, sen muuntamistiedon että miten se nyt muuntuu sitten paperille.”

Molempien linjojen opiskelijat ilmoittivat tarvitsevansa runsaasti myös *cd-levyjä*. Osa opiskelijoista käytti myös nuotti- ja säestyslevy-yhdistelmiä. Erityisesti itselle sopivia kappaleita haettaessa cd-levyjä kuunneltiin runsaasti, samoin silloin kun haluttiin kuulla muiden tulkintoja kappaleesta jota itse työstää sillä hetkellä. Usein musiikin kuuntelemisen taustalla oli pyrkimys saada vinkkejä tai *mallia omalle tulkinnalle tai omaan säveltämiseen*. Vaikka klassisen linjan opiskelua pidettiin yleensä nuottisidonnaisempana, yhtä lailla sen opiskelijat pitivät tärkeänä kuulla jonkun toisen tulkinta itsellä työstettävänä olevasta kappaleesta.

K: ”Ja sitten välillä, jos täällä kun treenaa jotain biisiä, klassisen puolen biisiä, niin välillä tulee sitten sieltä etittyä jonku oikeen laulajan versio siitä levyllä, niin voi sitten siitä ottaa vähän opikseen. [--] Voi miettiä että haluaako tosta nyt, että löytääkö tosta jotain omaan tulkintaansa vai ei.”

PJ: ”Ehkä eniten tarttee näitten hyvien pianistien, siis kuunnella hyviä pianisteja. Että pystys vetään perässä.”

Klassisella linjalla huvin vuoksi -kuuntelemisen ja malliksi kuuntelemisen välinen raja oli yleensä helpompi vetää, sillä klassisen musiikin opiskelijat kuuntelivat usein huvikseen kevyttä musiikkia. Pop/jazz-linjalla rajanveto oli vaikeampaa, välillä jopa mahdotonta.

Satunnaisesti opiskelijat ilmoittivat lukevansa *musiikkilehtiä*, mutta niiden tilaaminen tai ostaminen oli harvinaista. *Musiikkikuvataallenteilta* klassisen linjan opiskelijat katsoivat oopperaa ja pop/jazz-linjan opiskelijat opetusvideoita. Molemmat ryhmät totesivat tarvitsevansa *yleistä musiikkitietoa*. Se voi tarkoittaa tietoa muusikoista, säveltäjistä, musiikin historiasta tai musiikkityyleistä, instrumenttien ja laitteistojen tuntemusta, säveltäjien tuntemusta tulkinnan helpottamiseksi tai jazzin standardikappaleiden tuntemusta. Lähinnä huvittelutarkoituksessa opiskelijat tarvitsivat *tietoa ajankohtaisista tapahtumista*, mutta osalla oli vakavampia tähtäimiä kuten kilpailuihin osallistuminen.

Jotkut pop/jazz-linjan opiskelijat halusivat perehtyä teoriaan syvemmin kuin musiikkiopiston puitteissa oli mahdollista, joten he mainitsivat lisäksi tarvitsevansa *teoriamateriaaleja*. Erilaiset *internet-sivustot* voitaneen tulkita musiikin harrastajien käyttämiksi materiaaleiksi. Niitä

käytettiin musiikin kuuntelemiseen, musiikista lukemiseen, audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsomiseen, musiikista keskustelemiseen sekä musiikkitapahtumien ajankohtien selvittämiseen.

Tarvittavien tietojen ja materiaalien käyttötarkoitukset voidaan selventää taulukon 2 avulla kohdistamalla ne musiikkiharrastuksen eri osatekijöihin. Yhteen musiikkiharrastuksen osatekijään tarvitaan yleensä useita eri tietoja tai materiaaleja.

Musiikkiharrastuksen osatekijät	Sisältö	Tarvittavat tiedot ja materiaalit
Itse tekeminen	Soittaminen, laulaminen, säveltäminen, sanoittaminen, sovittaminen, sanoitusten kääntäminen, teorian opiskeleminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen	Nuotit, soinnut, tabulatuurit, laulunsanat ja niiden käännökset, omat tiedot ja kokemukset, teoriamateriaalit, oppikirjat, yleinen musiikkitieto, tieto ajankohtaisista tapahtumista, malli omalle tulokinnalle tai säveltämiseen
Yhdessä tekeminen	Soittaminen, säveltäminen, sovittaminen, sanoitusten kääntäminen, kappaleiden etsiminen ja valitseminen	Nuotit, soinnut, tabulatuurit, laulunsanat ja niiden käännökset, omat tiedot ja kokemukset
Musiikin kuunteleminen	Cd-levyjen kuunteleminen, kuunteleminen internetistä, keikoilla ja konserteissa käyminen	Cd-levyt, tieto ajankohtaisista tapahtumista, internet-sivustot
Musiikista lukeminen	Musiikkilehtien ja -kirjojen lukeminen, internet-sivustojen lukeminen	Musiikkilehdet ja -kirjat, internet-sivustot
Audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen	Dvd-levyjen katsominen, musiikkiaineiston katsominen internetistä	Dvd-levyt, internet-sivustot
Musiikista keskusteleminen	Keskusteleminen perheenjäsenen tai kavereiden kanssa, internetin keskustelupalstoilla keskusteleminen	Yleinen musiikkitieto, internet-sivustot, omat tiedot ja kokemukset

Taulukko 2 Musiikkiharrastuksen osatekijät sekä niissä tarvittavat tiedot ja materiaalit

4.4 Musiikkiopistolaisten tiedonlähteet

Musiikkiopistolaiset hankkivat tietoja ja materiaaleja kirjaston lisäksi lukuisista lähteistä. Musiikillisen tiedon hankinta poikkeaa perinteisesti ymmärretystä tiedonhankinnasta, minkä vuoksi musiikillisten tiedonlähteiden sekä tiedon- ja materiaalinhankintakanavien välistä rajaa on vaikeaa vetää. Tiedonhankintakanavia voivat olla esimerkiksi internet, henkilöt, kou-

lu tai kauppa. Samoista lähteistä voidaan hankkia musiikkiharrastuksessa tarvittavia materiaaleja. Tiedonlähteenä voi toimia esimerkiksi fyysinen esine, oma kokemus, henkilö tai organisaatio. Niinpä tässä yhteydessä materiaalit, materiaalien- ja tiedonhankintakanavat sekä muut tiedonlähteet yhdistetään termin tiedonlähteet alle.

Tietoa lähdettiin usein hankkimaan vähimmän vaivan lailla, eli siitä lähteestä mikä oli sillä hetkellä helpoiten saatavilla. Tämä päti erityisesti orientoivan tiedon hankintaan. Jos musiikkiopistolaisilla sen sijaan oli tietty asia josta heidän täytyi saada tietoa, jokin tietty lähde saattoi sopia toisia paremmin. Karkea tiedonlähteiden jaottelu oli yhteneväinen sekä klassisella että pop/jazz-linjalla, mutta lähemmässä tarkastelussa linjojen välille syntyy joitain eroavaisuuksia. Tiedonlähteiden monimuotoisuudesta (esim. internet vs. cd-levyt) johtuen niitä ei voitu järjestää suosituimmuusjärjestykseen. Karkeasti jaoteltuna musiikkiopistolaisien tiedonlähteitä olivat

- 1) Internet
- 2) Henkilölähteet
- 3) Kaupat
- 4) Cd-levyt
- 5) Nuotit
- 6) Audiovisuaaliset aineistot
- 7) Musiikkilehdet ja -kirjallisuus
- 8) Omien aikaisempien kokemusten kautta hankitut tiedot ja taidot
- 9) Muut kuin yleiset kirjastot
- 10) Koulu/musiikkiopisto
- 11) Radio
- 12) Ilmoitustaulut/katumainokset

1) *Internetiä* käytettiin hyvin monipuolisesti tiedonlähteenä. Molempien ryhmien opiskelijat kuuntelevat sieltä musiikkia YouTuben³ ja MySpacen⁴ kautta. Pari klassisen linjan opiskelijaa

---

³ <http://www.youtube.com/>

⁴ <http://www.myspace.com/music>

mainitsi kuuntelevansa musiikkia Naxoksen kautta, yksi pop/jazz-linjan opiskelija Mikserin⁵ ja yksi haastatteluiden aikaan uutuspalvelu Spotifyn⁶ kautta. YouTuben kautta kuunneltiin paljon musiikkia oman harjoittelun tueksi, mutta myös huvia vuoksi. Sekä YouTuben että MySpacen kautta koettiin helpoksi tutustua uuteen musiikkiin.

K: "[-- Kun nuoteissa on] vieraita kappaleita, niin sit mä kuuntelen sieltä [Youtubesta] että onko se hyvän kuulonen että alkaako itte soittaa."

PJ: "Jos mä johonkin yksittäiseen bändiin haluan tutustua niin sit mä lähden yleensä jostain My-Spacesta liikkeelle [--]."

Yksi klassisen linjan opiskelija totesi kuuntelevansa internetistä musiikkia vain, jos sitä ei löydy kirjastosta. Pari pop/jazz-linjan opiskelijaa kertoi kuuntelevansa myös internet-radioita. Musiikin hankkiminen internetistä oli hyvin suosittua, sillä se todettiin nopeaksi ja helpoksi. Musiikinkuuntelupalveluiden ja musiikkitiedostojen ostamisen lisäksi musiikkiopistolaiset myös ostivat cd-levyjä ja nuotteja internetissä toimivien kauppojen kautta.

Monet kertoivat katsovansa internetin kautta erilaisia musiikkiin liittyviä videoita. Musiikkia kuunneltaessa kummankin linjan opiskelijat saattoivat katsoa samalla kappaleen musiikkivideota tai bändin live-esitystä. Lisäksi klassisen laulun harrastajat katsoivat internetin kautta oopperaa ja pop/jazz-linjan opiskelijat opetusvideoita.

Molempien linjojen opiskelijat hakivat internetistä yleistä musiikkitietoa. Tietoa ei välttämättä menty hakemaan aktiivisesti, vaan sitä saatettiin saada muiden toimintojen ohella tai joku pieni asia saatettiin tarkistaa ohimennen.

K: "Se on lähinnä just kun on vaan koneella ja sit tulee mieleen joku juttu mitä on miettiny, niin sitte kattoo netistä. Mut aika harvoin se on että pitäis ehdottomasti etsiä jostain [--]."

PJ: "[--] minkälaisia sivuja [internetistä] lukee ja mitä jossain ircissä tai forumeilla juttelee ihmisten kanssa, niin se pyörii [musiikin ympärillä]..."

Tiedonhankinta saattoi varsinkin pop/jazz-linjan opiskelijoilla tapahtua esimerkiksi keskustelemalla musiikkiaiheisilla forumeilla ja selailemalla musiikkiaiheisiä sivustoja huvia vuoksi.

---

⁵ <http://www.mikseri.net/music/>

⁶ <http://www.spotify.com/fi/>

Molempien linjojen opiskelijat lukivat musiikkiaiheisia blogeja. He hyödynsivät Wikipediaa⁷ ja hakukoneita etsiessään tietoja esimerkiksi säveltäjistä tai muusikoista, jos vaatimukset tiedon luotettavuudesta eivät olleet kovin korkealla. Internetin kautta saatiin myös ajankohtaista tietoa kiinnostavista lehtijutuista ja musiikkitapahtumista mm. Imperiumin⁸ ja Facebookin⁹ kautta.

PJ: "On meillä Facebook, siellä on aina kaikenlaista mielenkiintosta jaossa ja... Siellähän se on helpointa aina vinkata tulevista keikoista ja mikä nyt on kuuma juttu."

PJ: "Siellähän se [musiikkiin liittyvä tieto internetissä] lähinnä. Mutta että toistaseksi mun tietoni mitä mä haen, on sen laatuista ettei sitä nyt, täytyy saada jotain tän hetken tietoo, jotain tämmöstä että missä jotain keikkoja on, keltä tulee levy ja tällasta, niin käyn forumeilla, asiaan perehtyneitten saittien."

Tietoa saatettiin hakea internetistä myös aktiivisemmin. Klassisen laulun opiskelijat hakivat internetistä käännöksiä laulunsanoista. Molempien linjojen opiskelijat hakivat nuotteja internetistä, vaikka se olikin harvinaisempaa klassisen linjan opiskelijoiden parissa. Vain yksi klassisen linjan opiskelija kertoi löytävänsä internetistä helposti klassisiakin nuotteja. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija kertoi myös löytäneensä klassisia nuotteja internetistä helposti. Muuten pop/jazz-linjan opiskelijat hakivat internetistä enimmäkseen sointuja tai tabulatoureja kappaleisiin. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija oli ladannut internetistä myös musiikin teoriaan liittyvää kirjallisuutta.

2) *Henkilölähteiden* käyttäminen oli suosittua musiikkiopistolaisten parissa. Kaverit olivat hyvin suosittu tiedonlähde lähes asiassa kuin asiassa. Musiikin vaihtaminen kavereiden kanssa oli yleistä molemmilla linjoilla. Vaihto tapahtui joko cd-levyllä tai tietokoneen kautta. Satunnaisesti kaverit vinkkasivat musiikkiopistolaisille musiikkia, jota näiden heidän mielestään kannattaisi kokeilla kuunnella. Joskus musiikkimaut kävivät yksiin, mutta aina kavereiden ehdotuksista ei oltu niin innoissaan.

PJ: "Usein kaverit yrittää tuputtaa kaikennäköstä heviä ja muuta, että kuuntele hyvä biisi."

---

⁷ <http://fi.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Etusivu> tai http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

⁸ <http://www.imperiumi.net/>

⁹ <http://www.facebook.com/>

Yksi klassisen linjan opiskelija totesi voivansa kääntyä asioista enemmän tietävien kavereidensa puoleen yleistä musiikkitietoa koskevissa asioissa, yksi kertoi kääntävänsä laulunsa noja kavereidensa avulla ja yksi kertoi saavansa ehdotuksia itse esitettävistä kappaleista kavereiltaan. Muutama pop/jazz-linjan opiskelija kertoi lainailevansa kavereiden kanssa toisilleen musiikkikirjallisuutta ja nuotteja. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija kertoi saavansa vinkkejä musiikkitapahtumista kavereiltaan.

PJ: "Se on tietysti aina yks, totta kai. Viidakkorummut pärisee!"

Molemmilta linjoilta lähes kaikki opiskelijat saivat opettajaltaan nuotteja. Lisäksi he saivat yleistä musiikkitietoa ja kappale-ehdotuksia opettajansa kautta. Opettajan kokemusta ja arviointikykyä kappaleiden valinnassa arvostettiin.

K: "Ku sillä [opettajalla] nyt on semmosta tietoa sitte, ja tietää että mikä vois omalle äänityypille sopia."

K: "[--] opettaja on sanonut jonkun, että kato näitä [--]. Ku se on aina vähän vaikee arvioida jos menee vaan kattoon, että minkälainen se sitten on."

Yksi klassisen linjan opiskelija kertoi opettajansa vinkanneen hänelle kiinnostavista musiikki-aiheisista lehtijutuista. Osa klassisen laulun opiskelijoista kertoi tekevänsä välillä laulukään-
nöksiä opettajansa avulla. Yksi itsekin musiikinopetuksen parissa toiminut pop/jazz-linjan opiskelija totesi saaneensa tietoa musiikin opettamisesta muilta opettajilta.

Jotkut klassisen linjan opiskelijat kertoivat saavansa perheenjäseniltään musiikkitietoa. Perheenjäsenille saatettiin esittää lahjatoivomus, kun haluttiin joku nuotti mutta sitä ei maltettu itse ostaa. Perheenjäsenet voivat myös oma-aloitteisesti lainata klassisen linjan opiskelijoille nuotteja tai musiikkiaiheisia kirjoja ja kehottaa tutustumaan niihin, tai käydä heidän kanssaan musiikkiaiheisia keskusteluja.

Pari klassisen linjan opiskelijaa kertoi saavansa tietoja myös muilta musiikinharrastajilta, jotka eivät varsinaisesti kuulu omaan kaveripiiriin. Yksi opiskelija löysi itselleen sopivia kappaleita kuullessaan jonkun toisen esittävän niitä. Toinen kysyi muilta musiikinharrastajilta harvinaisempia cd-levyjä tai nuotteja joita oli muuten vaikeaa löytää. Yksi klassisen linjan opiskelija saattoi kysyä laitteistoneuvoja musiikkiliikkeiden henkilökunnalta.

3) Molempien linjojen opiskelijat hankkivat materiaaleja *kaupoista*. Monet totesivat ostavansa materiaaleja, koska tiettyjä levyjä tai nuotteja vain haluaa omistaa tai ne koetaan niin hyödyllisiksi että niihin kannattaa käyttää rahaa.

PJ: "Dvd:t mä oon aina ostanu ihan omaks, koska mulla on taipumus kattoo ne aina ihan miljoona kertaa."

K: "Jotain on semmosiakin [nuotteja] mitä ostaa itelle. [--] Sellanen tuntuu että on hyvä olla itellä."

PJ: "Ostan mä kyllä [cd:itä], että mä oon vähän musiikin lataamista vastaan [--]. Mä itte tykkään omistaa sen levyn ihan konkreettisenä."

Syy materiaalien hankkimiseen muuten kuin ostamalla on usein joko huono rahatilanne tai pelko turhasta rahankäytöstä. Materiaaleja ostettaessa pitäisi tietää tarkasti mitä haluaa, ettei rahojaan kuluta turhaan materiaaliin, josta ei pidäkään.

PJ: "Joskus oon ostanu tosi paljon enemmän [--] cd:itä. Nykyään aika harvoin, mulla on vähän semmonen säästölinja taloudellisesti..."

PJ: "Jos mä en oo kuunnellu paljo jotain bändiä, niin mä saatan ladata yhen levyn niiltä, mutta silleen yleensä se on sitä jos ei viitti ostaa suoraan, jos ei vaikka tykkää."

Vaikka monet totesivat ostavansa nykyään vähemmän cd-levyjä kuin ennen, useimmat opiskelijoista kuitenkin ostivat niitä vähintään satunnaisesti. Suurimpana syynä levyjen ostamiseen oli halu kannattaa bändejä. Myös kehnoiksi koetut tietotekniset taidot saattoivat johtaa levyjen ostamiseen. Pelkästään opiskelun tueksi kuunneltavaa musiikkia ei yleensä ostettu, vaan artistin täytyi olla muutenkin mieluisa.

K: "Mutta sit jos on joku erityissuosikkibändi kevyen musiikin puolelta tai joku, niin kyl mä sit melkein ostan sen levyn itelle."

K: "Niin ja kyl mä voin siitä sitte maksaa, mä en oikein oo tekniikan ihmelapsi niin... *naurua* Mä en jaksa säätää tietokoneen kans niin paljo kuitenkaan sitte."

PJ: "Mä ostan just semmosta rockia ja jazzia ja tällasta [cd:illä], semmosta enemmän mistä ite tykkää kuunnella."

PJ: "Kyllä mä, mä ostan levyjä paljon kyllä, et se on semmonen, se menee aina hyvään tarkotukseen, tykkään ostaa."

Myös internetissä toimivien kauppojen kautta ostettiin cd- ja dvd-levyjä, sillä niistä saattoi löytää harvinaisempaakin materiaalia tai saada levyt halvemmalla kuin fyysisistä kaupoista. Internet-kauppojen kautta ostettiin satunnaisesti myös musiikkiedostoja ja nuotteja. Nuotteja ostettiin jonkin verran myös fyysisistä kaupoista, mutta niiden valikoimat koettiin usein

kehnoiksi ja hinnat liian korkeiksi. Nuotteja ostettiin yleensä silloin, jos kyseisestä nuottikirjasta koettiin löytyvän paljon soitettavaa tai laulettavaa itselle.

K: ”Tiettyjä, joidenkin tiettyjen oopperoiden partituureja missä on itellä rooli, kyl ne haluaa että ne on itellä. Tai sitte just jotain eri säveltäjien lied-kirjoja [--] niin ihan varmasti tuun ostaan koska niis on ihan hirveesti mulle laulettavaa.”

Muutammat opiskelijat tilasivat jotain musiikkilehteä. Pari vastaajaa ilmoitti ostavansa kauposta satunnaisesti musiikkilehtiä, jos huomaa sen sisältävän jonkun kiinnostavan jutun. Pop/jazz-linjalta pari opiskelijaa kertoi ostavansa joskus musiikkiaiheisia elämäkertoja tai muuta musiikkikirjallisuutta.

4) *Cd-levyt* toimivat tiedonlähteinä, kun musiikkiopistolaiset kuuntelivat niiltä musiikkia kuulakseen jonkun toisen tulkinnan itsellään esitettävänä olevasta kappaleesta tai voidakseen ottaa sopivista versioista mallia omaan tulkintaansa. Musiikkia kuuntelemalla he myös saivat tietoa siitä, miltä minkäkin musiikkityylin tulee kuulostaa.

5) *Nuotit* olivat hyvin tärkeitä tiedonlähteitä sekä klassisen että pop/jazz-linjan opiskelijoille. Vaikka pop/jazz-linjan opinnot saattoivat painottua enemmän improvisointiin ja kappaleiden opettelemiseen korvakuulolta, kaikki vastaajat tarvitsivat myös nuotteja joko musiikkiopisto-opinnoissaan tai omatoimisessa musiikkiharrastuksessaan. Nuoteista saatiin melodian ja sointujen lisäksi tietoa mm. äänenvoimakkuudesta, temposta ja muista kappaleen esittämiseen liittyvistä tekijöistä.

6) *Audiovisuaaliset aineistot* olivat tärkeitä tiedonlähteitä joillekin klassisen laulun ja pop/jazz-linjan opiskelijoille. Klassisen laulun opiskelijat katsoivat dvd-levyiltä tai internetistä oopperaa nähdäkseen näyttämötoteutusta ja saadakseen paremman yleiskuvan siitä, millainen roolihahmon on tarkoitettu olevan. Pop/jazz-linjan opiskelijat katsoivat dvd-levyiltä tai internetistä oman instrumenttinsa virtuoosien tekemiä opetusvideoita. Molempien linjojen opiskelijat katsoivat musiikkivideoita hovin vuoksi kuunnellessaan musiikkia esimerkiksi YouTuben kautta.

7) *Musiikkilehdet ja musiikkikirjallisuus* tarjosivat musiikkiopistolaisille enimmäkseen orientoivaa tietoa. Niitä luettiin lähinnä omasta mielenkiinnosta jotain aihetta kohtaan, ei niin-

kään musiikkiopisto-opintojen tueksi. Musiikkilehtien lukeminen oli yleisempää pop/jazz-linjalla kuin klassisella linjalla. Niistä saatiin ajankohtaista tietoa siitä, mitä musiikin saralla tapahtuu sillä hetkellä. Mielenkiinnon kohteina voivat olla esimerkiksi jutut bändeistä tai laitteistoesittelyt. Musiikkikirjoista voitiin hakea tietoa esimerkiksi säveltäjästä, artistista tai tietystä musiikkityylistä ja sen historiasta.

8) *Omien aikaisempien kokemusten kautta hankitut tiedot ja taidot* olivat tärkeä tiedonlähde musiikkiopistolaisille erityisesti silloin, kun he halusivat opetella uuden kappaleen korvakuvu-
lolta tai tehdä nuotinnuksen. Tällöin toiminta perustui heidän aikaisemmin hankkimiinsa tietoihin ja taitoihin.

9) Pari musiikkiopistolaista saattoi kääntyä *muiden kuin yleisten kirjastojen* puoleen, jos tarvittavia materiaaleja ei löytynyt yleisen kirjaston musiikkiosastolta. Yksi klassisen linjan opiskelija löysi musiikkiopisto-opinnoissaan tarvitsemiansa nuotteja lähes ainoastaan Tampereen konservatorion kirjastosta.

10) *Koulu/musiikkiopisto* tarjosi musiikkiopistolaisille soitonopetuksen lisäksi nuotti- ja teo-
riamateriaaleja. Jotkut saivat myös koulusta nuotteja. Soittotunneilla ja koulun musiikinope-
tuksen kautta opiskelijat saivat tietoa musiikkityyleistä ja muuta yleistä musiikkitietoa.

11) *Radio* ei ollut kovin suosittu tiedonlähde musiikkiopistolaisten parissa. Vain yksi klassisen linjan opiskelija kertoi kuuntelevansa radiota. Sen kautta hän tutustui helposti uuteen mu-
siikkiin. Pop/jazz-linjan opiskelijoista pari kertoi kuuntelevansa radiota internetin kautta.

12) *Ilmoitustaulut/katumainokset* tavoittivat pari musiikkiopistolaista. Yksi klassisen linjan opiskelija seurasi aktiivisesti Metson musiikkiosaston ilmoitustaulua. Sen kautta sai tietoa mm. myytävänä olevista soittimista sekä bändeistä jotka tarvitsivat uusia jäseniä. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija saattoi joskus huomioida kaduilla olevia mainoksia musiikkitapahtumista.

4.5 Musiikkiopistolaiset yleisten kirjastojen musiikkiosastojen käyttäjinä

Tässä luvussa kuvaillaan tapoja, joilla musiikkiopistolaiset käyttivät yleisten kirjastojen musiikkiosastojen aineistoja ja palveluita, sekä aineistojen ja palvelujen käyttötarkoituksia. Lisäksi selvitetään, mihin musiikkiosaston aineistoihin ja palveluihin musiikkiopistolaiset olivat tyytyväisiä, ja millä tavoin he toivoisivat musiikkiosaston tukevan heitä paremmin musiikkiharrastuksessaan.

4.5.1 Aineistojen käyttö

Lähes kaikki musiikkiopistolaiset lainasivat kirjastosta *cd-levyjä*, jotkut vain satunnaisesti, jotkut hyvinkin paljon. Useat molempien linjojen opiskelijoista lainasivat sellaisia *cd-levyjä*, joilta he voivat kuunnella musiikkia oman harjoittelunsa tueksi. Nämä levyt saattoivat olla opettajan ehdottamia. Klassiselta linjalta pari opiskelijaa kertoi lainaavansa klassisen musiikin levyjä myös huvin vuoksi. Molempien linjojen opiskelijat lainasivat kirjastosta huvin vuoksi myös kevyttä musiikkia, mutta se oli yleisempää *pop/jazz*-linjan opiskelijoiden parissa. Klassisella linjalla lainaajajoukot jakautuivat: useimmiten ne, jotka lainasivat kirjastosta levyjä harjoittelunsa tueksi, eivät lainanneet levyjä huvin vuoksi ja toisin päin. Eli ne, jotka lainasivat klassisen musiikin *cd-levyjä*, eivät lainanneet kevyttä musiikkia ja toisin päin. *Pop/jazz*-linjalla jakautumista ei juurikaan ilmennyt. Osittain tämä saattaa johtua siitä, että linjan opiskelijat lainasivat sekä harjoittelunsa tueksi että huvin vuoksi enimmäkseen kevyttä musiikkia.

Jotkut *cover*-musiikkia esittävissä bändeissä soittavat opiskelijat lainasivat kirjastosta *cd-levyjä* opetellakseen bändinsä kanssa soitettavaa musiikkia. Molemmilta linjoilta yksi opiskelija kertoi lainaavansa nuotteja, jotka sisältävät säestyslevyn. Samoin molemmilta linjoilta yksi opiskelija kertoi lainaavansa *etnomusiikki-levyjä* tutustuakseen uudenlaiseen musiikkiin.

PJ: "Kevyttä musiikkia ja sitte aika paljo etnokamaa. [--] mä oon ihan silleen kulttuurisivistänyt itseäni ottamalla sieltä jonku ihan satunnaisen levyn."

Muutammat opiskelijat kertoivat lainanneensa aiemmin enemmän levyjä kuin nykyään. Joko lainaaminen vain oli jäänyt, tai syynä vähenemiseen saattoi olla musiikin saamisen helppous internetistä tai itselle ostettujen *cd-levyjen* suuri määrä.

Kaikki musiikinopiskelijat ilmoittivat lainaavansa *nuotteja* kirjastosta. Lähes kaikki lainasivat nuotteja musiikkiopisto-opintojaan varten. Monet pop/jazz-linjan opiskelijat ja suurin osa klassisen linjan opiskelijoista lainasi lisäksi kevyen musiikin nuotteja, joko hovin vuoksi itselleen tai cover-musiikkia esittävän bändinsä ohjelmistoa varten. Pop/jazz-linjan opiskelijoiden vähäisemmän määrän saattaa selittää hovin vuoksi ja opiskeluun tarvittavien nuottien rajanvedon vaikeus sekä taipumus opetella kevyen musiikin kappaleita klassisen linjan opiskelijoita enemmän myös korvakuulolta. Pari pop/jazz-linjankin opiskelijaa lainasi klassisen musiikin nuotteja, mutta he opiskelivat lisäksi klassisella linjalla tai olivat ainakin pyrkineet myös klassiselle linjalle musiikkiopistolla tai konservatoriolla.

Muutamit musiikkiopistolaiset lainasivat kirjastosta *musiikkikuvatallenteita*. Tämä tarkoitti lähinnä dvd-levyjä, parissa tapauksessa VHS-nauhoja. Pari klassisen linjan opiskelijaa kertoi lainanneensa satunnaisesti oopperalevyjä lähinnä hovin vuoksi. Muutama pop/jazz-linjan opiskelija lainasi opetuslevyjä. Opetuslevyiltä voitiin katsoa mallia soittotekniikkaan tai improvisointiin, tai niitä voitiin katsoa yleisestä mielenkiinnosta.

PJ: "Lähinnä just tekniikka/tyyli, miten nyt sitten vaikka soitetaan just jotku jazzin perushommat. [--] monesti voi vaan kattoo sen ettei läheskään silleen opiskeleen, että kyllä siitäkin nyt aina jotain jää, ettei ny lähe ihan nuotista nuottiin sitä välttämättä opiskeleen. Silleen ihan mielenkiinnosta."

Musiikkilehtien lukeminen musiikkiosastolla oli melko vähäistä. Muutama klassisen linjan opiskelija on lukenut tai selaillut osastolla satunnaisesti musiikkilehtiä. Hieman useampi pop/jazz-linjan opiskelijoista luki musiikkilehtiä osastolla toisinaan. Molemmilta linjoilta yksi opiskelija totesi, että saattoi huomata esimerkiksi internetistä että jossain musiikkilehdessä on kiinnostava juttu, ja mennä lukemaan sen kirjastoon. Muuten musiikkilehtien lukeminen oli enemmänkin ajan tasalla pysyttelemistä kuin tietyn jutun vuoksi lukemista. Yksi opiskelijoista ei ollut huomannut musiikkilehtiä kirjastossa ollenkaan.

Molemmilta linjoilta muutamit opiskelijat lainasivat *musiikkikirjallisuutta*, joko elämäkertoja, etnomusiikkikirjoja tai muuta kirjallisuutta. Heistä suurin osa teki sitä melko aktiivisesti, mutta pari opiskelijaa lainasi vain satunnaisesti musiikkiopisto-opintoihin tai muuhun opiskeluun liittyviä kirjoja. Muut lainasivat musiikkikirjallisuutta enimmäkseen oman mielenkiinnon mukaan.

K: ”Kyllä mä sieltä kirjoja joskus lainaan. Ja ne on yleensä melkein kyllä ei varsinaisesti mun harrastukseen liittyviä vaan enemmän sitte työhön tai johonkin yleiseen kiinnostukseen silleen musiikkia kohtaan että mä haluan tarkistaa jotain tai oon kuullu joltain jonku kiinnostavan jutun ja sen perässä sitte käyny lainaa.”

Pop/jazz-linjan opiskelijat lainasivat lisäksi *oppikirjoja*, jotka saattoivat olla teoriakirjoja tai jazz-musiikin harjoituskirjoja.

PJ: ”Sitte jos jotain jazz-kirjaa lainailee, niin se on just joku tämmönen oppikirja mistä voi nähdä jotain asteikkoja [--]. Tämmösiä teoriapuolen kirjoja sillai, ettei niinkään nuottinuottikirjoja jazz-puolelta.”

Joskus opettaja saattoi ehdottaa opiskelijoille sopivaa harjoitusmateriaalia. Joillakin taas oli kotona niin paljon oppikirjoja, etteivät he lainanneet niitä kirjastosta juuri koskaan.

Pari pop/jazz-linjan opiskelijaa kertoi lainaavansa materiaaleja harvoin, koska lainaamiseen oli liian korkea kynnyks. Se koettiin liian sitovaksi, koska aineisto täytyi muistaa palauttaa eräpäivään mennessä. Palauttamattoman aineiston aiheuttamat maksut pelottivat niin paljon, että aineistoa ei välttämättä lainattu ollenkaan.

4.5.2 Palvelujen käyttötavat

Molemmilta linjoilta noin puolet vastaajista käytti *musiikkihuoneita*, jotka koettiin tärkeäksi ja hyväksi palveluksi. Enimmäkseen musiikkihuoneita pidettiin hyvinä harjoittelupaikkoina, mutta esimerkiksi soveltuvuus laulamiseen ja pianon viritystiheyden riittävyys jakoivat mielipiteitä. Äänieristyksen riittävydestä oltiin myös erimielisiä.

K: ”Viereisestä huoneesta kuului saman kappaleen pimputusta ja samat virheet uudelleen ja uudelleen... *nauraa* Ei, kyllä siellä suurimmaksi osaksi ihan hyvin, kun vaan keskittyi omaan soittoonsa.”

PJ: ”Tai silleen, että pääs aika hyvin eroon kaikesta muusta, silleen ettei kuitenkaan kuule mitään muuta. [--] Oli [hyvä treenata], oli vaikka piano oli vähän epävireessä, mutta kyllä se oli siis...”

Jotkut klassisen linjan opiskelijat käyttivät musiikkihuoneita hyvin aktiivisesti, sillä se oli heille ainut paikka harjoitella.

K: "Joo ne [soittuhuoneet] oli kyllä ihan älyttömän tärkeä, en mä olisi pystynyt harrastamaan oikeestaan ilman..."

K: "Mut se että mitä mä tosi paljon käytän on se musiikkihuone. [--] Se on mun mielestä tosi hyvä, koska mä asun kerrostalossa, ja siellä ei naapurit tykkää yhtään kun mä rupeen avaamaan ääntäni."

Pari molempien linjojen opiskelijoista oli käyttänyt musiikkihuoneita myös yhteismusisointiin pitäen siellä bänditreenit, kokeilemalla toisen opiskelijan kanssa yksittäisen kappaleen nopeasti yhdessä tai harjoittelemalla esitystä varten kaverinsa kanssa. Jotkut opiskelijat kävivät musiikkihuoneessa ex tempore ohi kulkiessaan, ja jotkut menivät sinne kuluttamaan aikaansa esimerkiksi hyppytunniksi tai soittotunnin alkua odotellessaan. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija oli joskus käynyt musiikkihuoneessa kokeilemassa löytämänsä oppikirjan sopivuutta ja yksi soitti toisinaan musiikkihuoneessa säestyslevyn mukana. Yksi klassisen linjan opiskelija oli käynyt aikansa kuluksi harjoittelemassa myös musiikkiosastolla sijaitsevalla sähköpianolla.

Kaikille musiikkiopistolaisille musiikkihuoneet eivät olleet niin tärkeitä. Monet pystyivät harjoittelemaan kotonaan. Lisäksi jotkut harjoittelivat musiikkiopistolla, ystäviensä luona, koululla tai bänditreenitiloissa. Musiikkiopistolla harjoittelemista kirjaston sijaan perusteltiin sillä, että sinne on niin helppoa jäädä harjoittelemaan esimerkiksi soittotunnin ja teoriatunnin välissä. Yksi äänentuottamistekniikoiden opiskeluun keskittynyt opiskelija kertoi harjoittelevansa joskus myös kadulla.

PJ: "Bassoa soittelen kotona ja sitte mä saatan laulaa tuolla kadulla. *nauraa* Koska ei se nyt, urbaanissa maailmassa ketään ei kiinnosta mitä siellä tekee. Vaikka en mä kauheen suureen ääneen kuitenkaan."

Musiikin kuunteleminen osastolla hugin vuoksi oli hyvin harvinaista. Muutama pop/jazz-linjan opiskelija kertoi joskus kuluttaneensa aikaansa osastolla kuuntelemalla musiikkia tai kuunnelleensa spontaanisti lyhyen pätkän kiinnostavan näköisestä cd-levystä. Sen sijaan musiikkia saatettiin kuunnella osastolla varmistuakseen että cd-levy on tarpeeksi hyväkuntoinen, kyseessä on kappaleen oikea versio tai musiikki on muuten sopivaa aiottuun tarkoitukseen, tai jos tiettyä levyä haluttiin kuunteluttaa kaverilla. Kaikki eivät kokeneet musiikin kuuntelupalvelua erityisen tärkeäksi mahdollisuudeksi. Asiaa perusteltiin sillä, että cd-levyjen hyväkuntoisuuden luotettiin eikä niiden testaamista koettu tarpeelliseksi ennen lainaamista, tai musiikkia vain haluttiin kuunnella rauhassa kotona.

Lähes kaikki musiikkiopistolaiset käyttivät *tietopalvelua*. Tietopalvelua käytettiin aineiston löytämiseksi osastolla, aineiston olemassaolon selvittämiseksi sekä kappaleiden tunnistamiseksi.

PJ: "Joo, kyllä sitä aika usein [kysyy neuvoa tietopalvelusta]. Koska mä oon tosi huono suunnistamaan siellä kirjastossa, sielt tulee aika usein kyselyä reittejä että pääsee oikeeseen paikkaan."

K: "Menee vaan kysyyn et löytyykö joltain levyltä tämmönen kappale tai sit [--] mä meen just kysyyn et onko sitä levyä niillä hyllyssä ja missä se on."

K: "Mä olen joskus mennyt sinne että "kun mä oon ollut pikkutyttö, niin meillä on laulettu semmosta laulua joka meni näin"."

Tietopalvelun kautta myös hankittiin varastossa olevaa aineistoa. Jotkut kokivat aineiston etsimisen tietokannasta vaikeaksi, ja kääntyivät siksi suoraan tietopalvelun puoleen. Monet pitivät tietopalvelun käyttämistä miellyttävänä, mutta toiset kokivat sen epämiellyttäväksi esimerkiksi kommunikointivaikeuksien vuoksi. Monet halusivat muuten vaan etsiä itse tarvitsemansa materiaalit. Usein tietopalvelun puoleen käännyttiin vasta, jos haluttua materiaalia ei löydetty itse tai jos se haluttiin löytää nopeammin.

PJ: "Kyllä aika harvassa on ne kerrat [että olisi kysynyt tietopalvelusta apua] [--]. Kyllä musta on itekki kiva sieltä nuuskia joku nuotti esille, että..."

K: "Joskus mä katon koneelta ja sit ehkä löydän etsimäni sieltä tai sit mä meen ensin kattoon koneelta ja en löydä, ja sit mä meen kysymään."

Molemmilta linjoilta pari opiskelijaa kertoi *varaavansa* aineistoa, jos sitä ei ole heti saatavilla. Aineiston täytyi kuitenkin olla hyvin tärkeäksi koettua, että sen saantia jakesettiin odottaa. Yksi opiskelija käytti varauspalvelu paljon, sillä hän hankki aineistoja lähinnä varaamalla sitä muista kirjastoista lähikirjastoonsa internetpalvelun välityksellä. Yksi klassisen linjan opiskelija oli varannut muiden opiskelijoiden kanssa *kirjaston salin* konserttia varten ja yksi hyödynttänyt *kaukopalvelua* aineiston hankkimisessa.

Musiikkiosaston internet-sivujen kautta on kirjastokortin numerolla pääsy *Naxos Music Libraryyn*¹⁰ (myöhemmin Naxos). Palvelu sisältää enimmäkseen klassista musiikkia, mutta lisäksi jonkin verran mm. jazzia ja maailmanmusiikkia. Musiikkia ei voi ladata koneelleen, vaan sitä kuunnellaan streaming-tekniikalla. Lisäksi palvelun kautta saa tietoa mm. säveltäjistä,

---

¹⁰ http://tampere.naxosmusiclibrary.com/page.library_cardno.asp

artisteista, musiikin tyylikausista ja soittimista. Tässä tutkimuksessa haluttiin mielenkiinnosta selvittää Naxoksen tunnettuus ja opiskelijoiden mielipide siitä. Heille selitettiin lyhyesti Naxoksen toimintaperiaatteesta ja sisällöstä.

Suurin osa klassisen linjan opiskelijoista oli kuullut Naxoksesta, mutta kaikki eivät tieneet mikä se oli. He olivat kuulleet siitä kaverilta tai nähneet sen logon musiikkiosaston internet-sivuilla. Yksi opiskelija olisi halunnut kokeilla Naxosta, muttei tiennyt mistä sitä pääsee käyttämään. Ainoastaan pari klassisen linjan opiskelijaa käytti Naxosta aktiivisesti. He pitivät sitä erittäin hyvänä palveluna. He olivat hyödyntäneet sitä myös musiikkiopisto-opinnoissaan etsiessään eri versioita työstämästään kappaleesta ja suorittaessaan yleisen musiikkitiedon kurssia, jossa pitää tunnistaa kappaleita. Suurin osa pop/jazz-linjan opiskelijoista ei ollut kuullut koskaan Naxoksesta. Loput olivat kuulleet siitä, mutta eivät välttämättä tieneet mikä se on. Yksi opiskelija muisteli nähneensä esitteen Naxoksesta. Toinen oli kuullut siitä mutta luuli sen sisältävän ainoastaan klassista musiikkia.

Klassisen linjan opiskelijat pitivät Naxosta enimmäkseen hyvänä ideana ja voisivat kuvitella käyttävänsä sitä. Muutamat kertoivat aikovansa kokeilla sitä nyt kun tietävät mikä se on. Naxoksen ajateltiin olevan hyvä palvelu esimerkiksi aineistoon tutustumiseen ennen lainaamista kirjastosta tai itsellä työstettävän kappaleen kuuntelemiseen ellei sitä saa nopeasti kirjastosta. Naxoksen nopeaa ja helppoa saavutettavuutta pidettiin hyvänä asiana. Yksi klassisen linjan opiskelijoista pelkäsi Naxoksen vähentävän ihmisten käyntejä kirjastossa ja lisäävän tietokoneella olemista entisestään. Yksi opiskelija kritisoi Naxoksen klassiseen musiikkiin painottunutta valikoimaa ja toivoi siltä laajemmin erilaista musiikkia.

Myös pop/jazz-linjan opiskelijat pitivät Naxosta enimmäkseen hyvänä ideana. Yksi opiskelija kertoi aikovansa kokeilla Naxosta, ja muutkin voisivat kuvitella käyttävänsä sitä, tosin innokkuus ei ollut yhtä suurta kuin klassisella linjalla. Pop/jazz-linjan opiskelijat epäilivät klassisen linjan opiskelijoita enemmän, löytävätkö he Naxoksesta itseään kiinnostavaa tai itselleen hyödyllistä musiikkia. Myös pop/jazz-linjalla arvostettiin palvelun nopeaa ja helppoa saavutettavuutta. Lisäksi sen uskottiin vähentävän musiikin laitonta lataamista. Kirjaston myös nähtiin pysyttelevän ajan hermoilla, kun sekin tarjoaa aineistoa internetin kautta. Yksi opis-

kelija ei innostunut Naxoksesta musiikin tarjontatavan vuoksi, sillä hän olisi halunnut saada palvelun kautta musiikkia itselleen eikä vain streaming-tekniikalla kuunneltavaksi.

4.5.3 Musiikkiosastolla asiointi

Molempien linjojen opiskelijoiden toiminta musiikkiosastolla oli hyvin samantyyppistä. Jotkut kävivät hakemassa musiikkiosastolta tietyn aineiston ja lähtivät sen jälkeen pois. Aineistoa saatettiin etsiä musiikkiosastolla päätteiltä. Joskus halutun aineiston löytymisen jälkeen jäätiin selailemaan satunnaisia hyllyjä. Usein aineistoa selailtiin ja tuntemattomiakin nuotteja tai cd-levyjä lainattiin tietyn genren tai tiettyjen genrejen sisältä.

PJ: "Usein, ei mulla ikinä oo silleen että mä tietäisin mitä mä meen sieltä lainaan, et mä meen kattoon että jos nyt löytyis jotain uutta kivaa musiikkia. Yleensä sieltä löytyy kyllä aina jotain uutta ja mielenkiintoista."

PJ: "Ihan vaan selaan. [--] Yleensä on semmonen fiilis että nyt mä haluan jotain jazzia, ja sit menee sinne. Kyl sitä yleensä tietää silleen suunnilleen mitä haluaa, mutta että, kuitenkin että joka puolelta sieltä kuitenkin."

Jotkut kävivät melko säännöllisesti tarkistamassa tietystä genrestä, olisiko sinne tullut uutta kiinnostavaa aineistoa tai olisiko kiinnostavaa aineistoa palautunut lainasta. Joillekin oli muodostunut tietty kaava, jonka mukaan he selailivat hyllyjä.

PJ: "[--] jos mä käyn siellä musaostasolla niin aina se on sama kaava et mä käyn sen rock-hyllyn läpi, etnohyllyn läpi ja suomirock-hyllyn läpi. Joskus satunnaisesti jotain muuta."

Käynti musiikkiosastolla saattoi olla myös lyhyempi ja mekaanisempi, kuten pelkkä aineiston lainaaminen tai palauttaminen tai musiikkihuoneen käyttäminen. Jotkut kävivät myös säännöllisesti tarkastamassa, löytyisikö poistohyllyistä mielenkiintoisia aineistoja tai ilmoitustaululta itseä kiinnostavia ilmoituksia. Joskus muun aineiston etsimisen yhteydessä opiskelijat saattoivat lukea osastolla musiikkilehtiä.

4.5.4 Miten musiikkiopistolaiset haluaisivat musiikkiosastojen tukevan harrastustaan

Suurin osa musiikinopiskelijoista käytti pelkästään Metson musiikkiosastoa. Jotkut hyödynsivät satunnaisesti myös muiden kirjastojen musiikkitarjontaa, mutta kellään ei ollut kokemus-

ta muista yhtä laajoista musiikkiosastoista. Monet vastaajat huomioivatkin vastauksissaan tämän vertailupohjan puutteen, samoin sen etteivät he kykene arvioimaan kaikkia Metson musiikkiosaston luokkia, sillä yleensä musiikkiharrastus keskittyi tiettyihin tyyllilajeihin. Metson suuresta asemasta johtuen musiikkiosastojen heikkouksista ja vahvuuksista kysyttäessä saatiin paljon nimenomaan Metson kokoelmiin kohdistuvia kommentteja. Tässä kommentit on pyritty yleistämään soveltuvien osin sellaiseen muotoon, että muutkin musiikkiosastot voisivat kehittää toimintaansa niiden perusteella.

Musiikkihuoneilla oli suuri merkitys musiikkiopistolaisille ja niitä käytettiin melko paljon. Niiden varaamista puhelimitse pidettiin helppona. Kritiikkiä saivat lähinnä liian usein epävireiset pianot ja yksi opiskelija mainitsi näkyvyyden huoneisiin olevan hänen mielestään liian suoran.

PJ: "Ja kaikista parasta on musta ne huoneet missä pystyy treenaamaan, että ne on tosi hyvät."

PJ: "Kyl se ainaki se kakkoshuoneen piano se valkonen, se on ehkä vähän [epävireessä], mutta, jazzari oon niin ei se nyt niin tarkkaa oo. *nauraa*"

Palvelu musiikkiosastolla keräsi enimmäkseen kehuja, mutta myös kritiikkiä. Henkilökunnan paneutumista kunkin asiakkaan henkilökohtaisiin tiedontarpeisiin arvostettiin, samoin valmiutta vastaanottaa hankintaehdotuksia musiikkityyliin perehtyneiltä musiikinopiskelijoilta. Hankintaehdotuksen jättämisen jälkeen opiskelijat saattoivat jäädä epätietoisuuteen siitä, oltiin ehdotusta toteuttamassa vai kestääkö hankintaprosessi niin kauan, ettei siitä vielä ole tiedotettu asiakkaalle.

Tietopalvelussa toimivien henkilöiden ammattitaito, alan tuntemus ja palvelualltius koettiin tärkeiksi. Musiikkiopistolaisten mielestä palvelussa tulisi painottaa ystävällisyyttä ja matalaa kynnystä henkilökunnan lähestymiseen. Jotkut esimerkiksi kokivat vaikeuksia aineiston etsimisessä tietokannasta, mutta eivät halunneet mennä pyytämään apua henkilökunnalta koska eivät kokeneet vastaanottoa ystävälliseksi.

K: "Ja sit kun menee kysymään niin sitte sieltä tulee jotain kommenttia että et osaa käyttää näitä tietokoneita [--]."

Musiikinopiskelijoille oli tärkeää kirjastossa se, että sinne oli matala kynnyks mennä. Siellä sai rauhassa selailla aineistoa ja viettää aikaansa ilman että kukaan vahti selän takana jokaista liikettä. Myös kirjaston sosiaalinen merkitys nähtiin.

K: "Se on selvästi semmonen paikka mihin kerääntyy tämmösiä ihmisiä joilla ei oikein oo muuta paikkaa. Musta se on tosi hyvä että se on semmonen, semmonen salliva paikka et sielä ei niinku kattota kieroon [--]."

Myös musiikkiosaston kokoelma keräsi sekä kehuja että kritiikkiä. Esimerkiksi kevyen musiikin nuottivalikoima, klassisen musiikin cd-levyvalikoima ja etnomusiikkivalikoima keräsivät kehuja. Sitä vastoin esimerkiksi uusien aineistojen, ooppera-dvd-levyjen ja joidenkin yksittäisten instrumenttien nuottivalikoimiin ei oltu näin tyytyväisiä. Musiikkiopistolaisten toiveissa painottui aineiston ajanmukaisuus, monipuolisuus, harvinaisemmat levytykset ja myös pienempien yhtyeiden tuotanto.

PJ: "Se olis niillä hyvä pitää mielessä, että ne valppaasti kattois kaikenmoista uutta musiikkia sinne, sillain ne kehittää itteensä mun mielestä aika hyvin."

PJ: "Sieltä löytyy yllättävänkin pieniä nimiä mikä on mun mielestä erittäin hyvä."

K: "Musiikkikirjasto vois olla kans hyvin laajasti kaiken musiikin alalta semmonen paketti "on olemassa"."

Kun paikkakunnalla toimii musiikkioppilaitos, sen opiskelijat toivoisivat kirjaston kokoelmista löytyvän sellaiset perusmateriaalit, joita jokainen kyseisen instrumentin soittaja tarvitsee. Esimerkiksi klassisen laulun opiskelijat olivat tyytyväisiä lähes kaikkien laulajien tarvitseman etydivihkon Vaccain runsaaseen kappalemäärään, mutta sama ei koskenut kaikkia instrumentteja.

K: "[--] esimerkiksi se pop/jazz-pianon ne sointuharjoitukset ja ne, niin se on joku, iankaikkisen vanha vihko, en mä muista oliko niitä ainuttakaan kappaletta Metsossakaan. Ja kuitenkin hirvee määrä ihmisiä tekee sen."

Kirjaston ja musiikkiosaston sijainnilla oli merkitystä musiikkiopistolaisille. Omassa tilassa sijaitseva musiikkiosasto koettiin hyväksi ratkaisuksi. Myös materiaalien looginen järjestely, uutuuksien esiintuominen ja kirjaston tietokannan selaamiseen tarkoitettujen tietokoneiden keskeinen sijainti koettiin tärkeiksi. Monet musiikkiopistolaiset kokivat ongelmia sekä aineiston löytämisessä osastolla että tietokannasta. Toisaalta osaston järjestely ja tietokanta keräsivät myös kehuja. Yksi opiskelija oli hyvin tyytyväinen siihen, että musiikkiosaston sivuilta

löytyy lisäluetteloita joista voi hakea esimerkiksi musiikkia aiheen mukaan. Hän tosin myös kritisoi joitakin listoille päässeitä kappaleita ja joidenkin kappaleiden puuttumista listoilta.

Musiikkiosaston ilmoitustaulua pidettiin hyvänä tiedonvälityskanavana. Sieltä musiikista kiinnostuneet ihmiset löysivät helposti ilmoituksia soittamista, jäseniä tarvitsevista bändeistä sekä tapahtumista. Musiikkiosaston itse järjestämiin tapahtumiin puolestaan toivottiin monipuolisuutta.

PJ: "[--] jotain niitä tilaisuuksia, en mä niitä ku parissa oo käyny, mutta vois vähän laajemmin ku se on yleensä sitten klassista tai viihdemusiikkia siis tällästä iskelmä. Vois vähän suuremmalta haaralta niitä auditoriotilaisuuksia."

Yksi opiskelija ehdotti, että musiikkiosaston kannattaisi panostaa itsensä markkinointiin enemmän, jotta ihmiset olisivat tietoisia sen tarjoamista palveluista, kuten tapahtumista, lisäluetteloista ja Naxoksesta.

4.6 Musiikkiosaston asema muihin tiedonlähteisiin verrattuna

Musiikkiopistolaisten lukuisista tiedonlähteistä huolimatta useissa musiikillisissa materiaalin- ja tiedontarpeissa yleisen kirjaston musiikkiosasto toimi paikkana, josta he ensimmäiseksi lähtivät etsimään tarvitsemiaan tietoja ja materiaaleja. Toisissa materiaalin- ja tiedontarpeissa musiikkiopistolaiset katsoivat paremmaksi kääntyä ensimmäiseksi jonkin muun tiedonlähteen kuin musiikkiosaston puoleen. Tässä luvussa selvitetään, minkätyyppisten tarpeiden tyydyttämiseksi musiikkiopistolaiset lähtivät hankkimaan tietoa ensimmäiseksi musiikkiosastolta tai jostain muusta tiedonlähteestä.

4.6.1 Musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä

Musiikkiosastoilla oli vahva asema nuottien välittäjänä. Molemmilta linjoilta kaikki haastatellut opiskelijat mainitsivat hankkivansa *nuotteja* kirjastosta. Suurelle osalle kirjasto myös oli ensisijainen paikka nuottien hankkimiseen ennen kauppoja tai internetiä. Opiskelijoilla oli vaikeuksia löytää internetistä nuotteja opiskeluunsa. Lisäksi pop/jazz-linjan opiskelijoilla oli vaikeuksia löytää suomalaisen viihdemusiikin nuotteja bändeilleen.

K: "Sieltä niitä saa! Mä en tiedä netistä mitään paikkaa mistä sais kunnolla klassisia nuotteja tai nuotteja ylipäättään."

PJ: "Joo, siis tämmönen, suomalainen tanssimusiikki, [--] niitä nuotteja löytyy semmoseen kamaan, nimenomaan kirjastosta. Niitä ei löydy netistä [--]."

Laajan valikoiman lisäksi monet totesivat kirjaston eduksi nuottien välittäjänä maksuttomuuden, sillä nuotit koettiin liian hintaviksi itselle hankittaviksi. Usein tarvittiin vain yksittäinen kappale nuottikirjasta, joten kokonaisen kirjan ostaminen itselle olisi tuntunut turhalta. Nuottien ostamisen kalleuden lisäksi musiikkikauppoja käytettiin lähinnä satunnaisesti siksi, että tamperelaisten ja monien helsinkiläistenkin musiikkikauppojen nuottivalikoimat koettiin huonoiksi. Suurin osa nuoteista pitäisi tilata, mikä olisi liian hidasta, eikä aineistoon voisi tutustua ennen ostopäätöstä. Yksi kirjaston hyvistä puolista olikin opiskelijoiden mielestä mahdollisuus tutustua aineistoon ennen ostopäätöksen tekemistä.

K: "On hyvä kun voi vähän kattoo ja kokeilla ensin."

K: "Siinäkin on Metso hirveen hyvä, että pystyy lainata eri versioita kotiin ja kattoo että mikä on hyvä ja mikä ei. Ja sitten ostaa sen mitä haluaa."

Kirjasto ei välttämättä ollut ehdottomasti ensisijainen paikka nuottien etsimiseen. Jotkut opiskelijoista kääntyivät nuottitarpeessaan kirjaston puoleen tarvitessaan tarkan nuotinnuksen tietystä kappaleesta.

K: "Siis nuottejahan mä kyllä. [--] Siis jos mulla on joku konkreettinen kappale minkä mä haluan, niin silloin mä lähden ensin tietenkkin kirjaston sivuilta katsoon että onko se siellä. Jos mä tiedän mitä mä haluan."

PJ: "Nuotit tietenkkin, että ei niitä löydy oikein mistään muualta. Ja sitte jos netistä yrittää bongata nuotteja niin ei yhtään tiedä mitä sieltä tulee sitte."

Nuottien lisäksi kirjasto todettiin internetiä paremmaksi lähteeksi etsittäessä joitain muitakin materiaaleja. Pop/jazz-linjan opiskelijat hakivat *oppikirjoja* ja *teoriamateriaaleja* ensisijaisesti kirjastosta, koska niiden etsimistä internetistä pidettiin vaivalloisena ja sieltä löydettävät aineistot olivat enimmäkseen englanniksi. Kirjastosta löytyi kattava suomenkielinen teoriamateriaalien valikoima. *Ooppera-dvd-levyjä* klassisen musiikin opiskelijat mieluiten lainasivat kirjastosta. Niitä ei yleensä ostettu itselle, sillä niiden valikoimat kaupoissa koettiin huonoksi ja hinnat liian korkeiksi. Kokonaisia oopperoita myös todettiin löytyvän kirjastosta paremmin kuin internetistä, mistä löytyi enemmän yksittäisiä aarioita.

Osa opiskelijoista kertoi hakevansa kirjastosta *cd-levyjä* ennen kuin mistään muualta. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija piti suomalaisen viihdemusiikin cd-levyjen löytämistä Spotifysta mahdollisena, mutta todennäköisempänä paikkana niiden löytämiseen pidettiin kirjastoa. Klassisen linjan opiskelijat hakivat klassisen musiikin sekä suomirock-cd-levyjä ensisijaisesti kirjastosta. Kirjastossa todettiin olevan laajempi valikoima klassisen musiikin cd-levyjä kuin kaupoissa, ja taas kerran myös materiaalien kalleus nousi esiin. Myös suomirock-levyjen valikoima kirjastossa todettiin hyväksi.

Itselle sopivia kappaleita haettaessa kuunneltiin paljon levyjä, joita kaikkia ei ollut mielekästä ostaa itselle. Tällöin kirjaston cd-tarjonta oli ehdoton. Yksi opiskelijoista kertoi, ettei ylipääntään pidä musiikinjakelusta netissä, joten hänelle kirjasto oli ensimmäinen paikka cd-levyjen hankkimiseen. Useat opiskelijat mainitsivat kirjaston eduksi sen, että materiaaleihin voi tutustua ennen ostopäätöstä. Myös *uuteen musiikkiin ja musiikkityyleihin tutustuminen* oli joidenkin mielestä helpointa kirjaston kautta. Kokoelmanuottikirjoja lainaamalla sai usein paljon nuotteja myös vieraista kappaleista. Yksi pop/jazz-linjan opiskelija tarkensi, että kirjaston kautta on hyvä tutustua uusiin musiikkityyleihin selkeän luokittelun ansiosta.

PJ: "Ja sitten jos mä haluan perehtyä johonkin tiettyyn musiikkityyliin, niin se on aika hyvä lähtökohta että mä meen sinne ja katon sillä tyyliluokituksella olevia levyjä ja lainaan niitä. Jos on semmonen musiikkityyli josta ei vaikka tiedä yhtäkään artistia, [--] niin silleen että menee vaan ja kattoo sen genren mukaan niitä artisteja sieltä sitte."

Monet vastaajat totesivat kirjaston olevan kätevin tapa monien aineistotyyppien hankkimiseen. Heillä oli mielikuva, että kirjastosta löytyy tarvittava apu lähes tilanteessa kuin tilanteessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kirjasto olisi läheskään aina paras lähde tiedoille tai materiaaleille. Suurin kilpailija lienee nykyään internet. Yksi opiskelija kuvasi osuvasti kirjaston ja internetin välisen suhteen musiikinharrastajien tiedonlähteinä:

K: "Että se on muuttunut se Metson painoarvo siinä mielessä, semmosena ainoona providerina, että se on yks providereiden joukossa jonne sitten vääntäytyy, jos ei internetistä enää löydä."

4.6.2 Jokin muu kuin musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä

Ensisijaisena tiedon- ja materiaalinlähteenä kirjaston suurin haastaja oli internet. Opiskelijat käyttivät sitä moniin eri tarkoituksiin, jotkut enemmän kuin toiset. Lähes kaikki mainitsivat internetin ensisijaiseksi lähteeksi johonkin musiikkiharrastukseensa liittyvään tiedon- tai materiaalitartpeeseen.

Internet oli usein opiskelijoille paras kanava *musiikin hankkimiseen kuunneltavaksi*. Useimmin käytettyjä palveluita olivat YouTube ja MySpace. Myös Mikseri, Naxos, haastatteluiden aikaan uutuuspalvelu Spotify sekä internet-radiot mainittiin. *Uutta kevyttä, erityisesti ulkomaalaista musiikkia* lähdettiin helposti hakemaan ensimmäiseksi jostain muualta kuin kirjastosta. Internetin ilmaisten musiikinkuuntelupalveluiden lisäksi kirjastoa suositumpia lähteitä uuden kevyen musiikin hankkimiseen olivat kavereiden levyvalikoimat, nettikaupat tai levykaupat. Joko uutuuudet tulivat liian hitaasti kirjaston kokoelmiin, niitä ei uskottu olevan ollenkaan kirjaston kokoelmissa tai sitten epäiltiin kaikkien kiinnostavien uutuuksien olevan jo lainassa.

K: "Siis kevyen puolen levyjä, niin niitä mä en hae kirjastosta. Se on ihan selvä, ei niitä sieltä saa. Tai siis se pitää odottaa iän kaiken ja ne ei taas oo sellasta mitä mä missään tapauksessa jaksaisin odotella."

K: "Mulla on semmonen käsitys että sielä on vaan kaikkee antiikinaikaisia cd:itä ja tämmösiä."

Jotkut klassisen linjan opiskelijat kuuntelivat internetistä myös klassista musiikkia mm. Naxoksen ja YouTubeen kautta mieluummin kuin lähtivät etsimään sitä kirjaston levyvalikoimista. Jos haluttiin nähdä *useampi versio samasta oopperasta*, sitä lähdettiin etsimään ennemmin internetistä kuin kirjastosta, sillä kirjaston valikoimiin ei yleensä kuulunut montaa eri versiota.

Pop/jazz-linjan opiskelijat kuuntelivat internetistä paljon musiikkia myös oman harjoittelunsa tueksi tai opettelivat korvakuulolta kappaleita keikkoja varten.

PJ: "[--] sit monesti että jos on joku yks biisi vaikka vaan joka pitää reenata, niin kyllä mä usein YouTubeen meen ja katon että jos sieltä vaan löytyy hyvä versio."

PJ: "Ja sit YouTube on semmonen yleispätevä, että jos tietää että on joku keikka tulos- ja tämmönen biisi sitten pitäis soittaa, niin se on aika usein semmonen paikka mistä lähtee. Kun se on nopeesti käsillä."

Jotkut pop/jazz-linjan opiskelijat kokivat *uuteen musiikkiin tutustumisen* helpoimmaksi internetin kautta.

PJ: "Jos mä johonkin yksittäiseen bändiin haluan tutustua niin sit mä lähden yleensä jostain MySpacesta liikkeelle [--]."

Joitakin aineistoja haluttiin ensisijaisesti ostaa. *Suosikkibändin levy* ostettiin mielellään, sillä bändiä haluttiin tukea. Muutenkin *kevyen musiikin cd- ja dvd-levyt* olivat erityisesti joillekin pop/jazz-linjan opiskelijoille sellaisia, että ne "vaan haluttiin omistaa".

Nuottien löytäminen internetistä koettiin hankalammaksi kuin musiikin löytäminen. *Tabulatuurien ja sointujen* löytäminen oli huomattavasti helpompaa. Pari pop/jazz-linjan opiskelijoista lähti etsimään niitä ensimmäiseksi internetistä. Tabulatuurit tai soinnut voivat kuitenkin olla kenen tahansa tekemiä, joten niiden oikeellisuudesta ei ole takeita.

PJ: "Ja sitte siellähän internetissä nyt on tietenkä että siellä on tosi hyviä [soinnutuksia/tabeja], mutta sitte siellä on ihan niinku tosi huonojaki, [--] sitte vaan ottaa siitä kitaran käteen ja kattoo että onks tää nyt yhtään sinne päin."

Molempien ryhmien opiskelijat lähtivät usein hakemaan *yleistä musiikkitietoa* ensimmäiseksi internetistä. Wikipedia todettiin hyväksi lähteeksi, jos haluttiin saada nopeasti yleisluontoisia tietoja esimerkiksi jostain säveltäjästä. Sieltä löydettyjen artikkeleiden sisältämien tietojen oikeellisuusongelmat kuitenkin huomioitiin. Jos haluttiin saada yksittäisiä tietoja artisteista, tietoja haettiin ennemmin internetistä kuin kirjastosta. Yksi musiikin parissa työskentelevä klassisen linjan opiskelija totesi hankkivansa tietoa musiikkilaitteistoista internetin lisäksi musiikkiliikkeiden myyjiltä. Yksi klassisen linjan opiskelija kertoi ensisijaisesti kysyvän yleisiä musiikkitietoja joko instrumenttinsa opettajalta tai teorianopettajalta.

Kirjaston suppeaksi koetun ooppera-dvd-valikoiman takia jotkut klassisen linjan opiskelijat vertailivat *oopperoiden eri versioita* YouTubesta katsomisen lisäksi lukemalla blogeista arvioita eri versioista. Kaikkia aineistoja ei uskottu löytyvän kirjastosta ollenkaan. Klassisen laulun opiskelijat lähtivät hakemaan *käännöksiä laulunsanoille* ensisijaisesti internetistä. Yksi klassisen linjan opiskelija etsi *vieraskielisiä lastenlauluja* kaupoista.

4.6.3 Musiikkiosaston suhde muihin tiedonlähteisiin

Taulukossa 3 on täsmennetty yleisten kirjastojen musiikkiosastojen ja muiden tiedonlähteiden asemaa musiikin harrastajien tiedonhankintaverkostossa. Kunkin aineistotyyppin ja tiedonlähteen kohdalle on merkitty se musiikkiopiston linja, jonka opiskelijat ovat maininneet hankkivansa kyseistä aineistoa ensisijaisesti kyseisestä tiedonlähteestä. Tämä ei tarkoita, että he hankkisivat kyseistä aineistotyyppiä ainoastaan kirjastosta tai jostain muusta lähteestä, vaan kyseessä on heidän parhaaksi kokemansa lähde aineistotyyppin hankkimiseen. Taulukossa 3 pyritään tuomaan esiin myös musiikkiopistolinjojen opiskelijoiden erot ja yhteneväisyydet eri tiedonlähteiden käyttäjinä.

Taulukon 3 ongelmana on tosin se, että materiaaleja mainittiin joko yleisemmällä tasolla (esim. nuotit) tai spesifimmällä tasolla (esim. suomalaisen viihdemusiikin nuotit). Lisäksi parhaaksi koettu lähde saattoi vaihdella opiskelijoiden kesken myös saman opistolinjan sisällä. Täysin tarkkaa jaottelua parhaiksi koetuista lähteistä on siten mahdotonta tehdä, mutta taulukon 3 avulla on mahdollista esittää asiasta yleiskuva.

Aineisto	Musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä	Jokin muu kuin musiikkiosasto ensisijaisena lähteenä
Nuotit	Klassinen linja, pop/jazz-linja	
Klassisen musiikin nuotit	Klassinen linja	
Suomalaisen viihdemusiikin nuotit	Pop/jazz-linja	
Kevyen musiikin nuotit	Klassinen linja, pop/jazz-linja	
Kevyen musiikin tabulatuurit tai soinnut		Pop/jazz-linja
Vieraskieliset lastenlaulut		Klassinen linja
Laulusanojen käännökset		Klassinen linja
Cd-levyt		Klassinen linja, pop/jazz-linja
Klassisen musiikin cd-levyt	Klassinen linja	
Klassinen musiikki		Klassinen linja
Suomalaisen viihdemusiikin cd-levyt	Pop/jazz-linja	
Suomirock-cd-levyt	Klassinen linja	
Kevyen musiikin cd-levyt		Klassinen linja, pop/jazz-linja
Uusi kevyt musiikki		Klassinen linja, pop/jazz-linja
Suosikkibändin cd-levyt		Klassinen linja, pop/jazz-linja
Harjoittelun tueksi kuunneltava musiikki	Klassinen linja, pop/jazz-linja	Pop/jazz-linja
Huvin vuoksi kuunneltava musiikki		Klassinen linja, pop/jazz-linja
Uuteen musiikkiin tutustuminen	Klassinen linja, pop/jazz-linja	Pop/jazz-linja
Audiovisuaalinen musiikkiaineisto		Pop/jazz-linja
Ooppera audiovisuaalisessa muodossa	Klassinen linja	Klassinen linja
Teoriamateriaalit	Pop/jazz-linja	
Oppikirjat	Pop/jazz-linja	
Yleinen musiikkitieto		Klassinen linja, pop/jazz-linja

Taulukko 3 Yleisen kirjaston musiikkiosaston suhde muihin tiedonlähteisiin

Perinteinen käsitys kirjastosta etupäässä klassisen musiikin välittäjänä ja muista lähteistä kevyen musiikin välittäjänä näyttää taulukon 3 perusteella pitävän jossain määrin paikkansa. Kuitenkin klassistakin musiikkia kuunneltiin internetistä ja toisaalta kevyen musiikin nuotteja hankittiin kirjastosta. Kirjastolla oli yleisestikin vahva rooli nuottien välittäjänä. Yleisen musiikkitiedon hankkimisessa sitä ei puolestaan pidetty parhaana lähteenä. Musiikillisten tiedontarpeiden tunnistaminen oli musiikkiopistolaisille melko vaikeaa, kuten luvussa 4.3 to-

dettiin. Musiikillista tietoa haettiin usein kirjaston sijaan esimerkiksi selailemalla internet-sivustoja.

Musiikkiopiston linjojen välillä ei näytä olevan suuria eroja siinä, mitä tiedonlähde pidetään parhaana musiikillisen tiedon hankintaan. Erot tuntuvat johtuvan enemmän siitä, että eri linjojen opiskelijat tarvitsivat hieman erilaisia materiaaleja ja tietoja, tai eri materiaalit ja tiedot olivat heille tärkeimpiä ja he mainitsivat ensisijaisen lähteen yhteydessä tärkeimpänä pitämänsä materiaalit tai tiedot. Kuten aiemmin todettiin, eroja esiintyi myös linjojen sisällä. Näin ollen harrastettu musiikkityyli ei näytä vaikuttavan merkittävästi yleisen kirjaston musiikkiosaston merkitykseen tiedonlähteenä.

Kirjaston johtoaseman muihin tiedonlähteisiin verrattuna selitti toisinaan maksuttomuus, toisinaan tieto kattavasta valikoimasta tai aineiston helppo saatavuus. Toisinaan materiaalien ja tietojen hankkiminen koettiin yksinkertaisesti helpommaksi jostain muista lähteistä, kuten muilta ihmisiltä tai kaupoista, tai kirjaston valikoimaa ei pidetty tarpeeksi kattavana. Melko monet opiskelijat mainitsivat internetin syöneen kirjaston merkitystä tiedonlähteenä. Syy internetin suosioon oli yksinkertainen: sen käyttäminen on nopeaa ja helppoa.

K: "Ei me turhaan lähdetä ajeleen jos mä internetistä sen tiedon ensinnä saan."

K: "Kyl sieltä netistä saa niinku nopeemmin ja helpommin ja silleen että."

PJ: "Eihän tartte ku kirjottaa pari hassua kirjainta koneelle niin se on jo siinä sitten, että..."

Helppouden ja nopeuden taustalla nähtiin kuitenkin ongelmat löydetyn aineiston oikeellisuudessa:

K: "[--] jos mun tarvis tietää yhtäkkiä jostain säveltäjästä, niin se olis sitten Wikipedia. Sieltä yleensä löytää sellasta yleisluontoista tietoa [--] vaikkakaan se nyt ei oo ihan luotettavaa aina välttämättä, mutta."

4.7 Jos musiikkiosastoja ei olisi...

Yleisen kirjaston merkitys musiikkiharrastuksen tukijana näyttää olevan melko kiistaton. Kysyttäessä musiikkiopistolaisilta, vaikuttaisiko se jotenkin heidän musiikkiharrastukseensa ellei heillä olisi mahdollisuutta käyttää yleisen kirjaston musiikkiosastoa, vastaukset olivat

enimmäkseen myöntäviä. Tietenkään musiikkiosasto ei ollut kaikille musiikkiopistolaisille syystä tai toisesta kovin tärkeä.

K: "Ei varmaan mitenkään vakavasti, mutta kyllä se nyt helpottaa aika paljo."

PJ: "Kyllä se varmaan vähän vaikuttais... [--] Ehkä mun soitto olis vähän suppeampaa."

*PJ: "Joo, no kai, kyllä se jotenki sitä näivettäis vähän, että... Netti on kyllä pahasti syö-
mässä sitä kirjastonkin osuutta, kun just nuotteja löytyy just pdf:inäkin [--] ja musiik-
kiakin sieltä löytyy muutama kappale niin..."*

Yleinen linja kuitenkin oli, että yleisten kirjastojen musiikkiosastot helpottavat musiikkihar-
rastusta huomattavasti tai ovat välttämättömiä, jotta musiikin harrastaminen on mahdolis-
ta.

*K: "Ainaki nyt on itte huomannu tommosia pieniä asioita just että johonki konserttiin
tai johonkin keikalle joku tietty kappale. Ja jos mä en olis niitä kirjastosta löytäny tai
saanu, niin ne olis kyllä jääny siihen."*

*P7: "Kyllä se olis ollu aikanaan vaikeeta se bändin perustaminen, siis ton humppabän-
din perustaminen. Koska siihen yhteen vaiheeseen me aika paljon kaivettiin, kaivettiin
sitä nuottitietoo sieltä kirjasosta."*

*K: "Sitte olis aika paljon sen varassa enemmän vielä että mitä opettaja sattuu keksiin,
tai [--] mitä sattuu kuuleen vaikka jossain konsertissa tai tai mistä joku muu keksii mai-
nita."*

*PJ: "Vaikuttais tosi paljon. Olis paljon tietämättömämpi. Justiin nimenomaan toi teoria-
asia tosi hyvä, että sieltä näkee kaiken ja löytyy kaikki niin ei tarvi ostaa ite. Ja aika pal-
jon myös biisejä, joita ei osais soittaa. Tai laulaa."*

PJ: "Tosi vaikee just jotain, just silleen perehtyä yleissivistävästi musiikkiin."

K: "Ei kyllä olis kauheesti harrastusta."

5 Yhteenveto

Musiikkiharrastus sopii hyvin Stebbinsin (2004, 200–205) kuvaamaksi vakavasti otettavaksi vapaa-ajantoiminnaksi. Uran luominen sekä siihen liittyvien tietojen ja taitojen kartuttaminen kuuluivat selvästi tavoitteelliseen ja pitkäkestoiseen musiikkiopisto-opiskeluun. Musiikin harrastajat kuuluvat Stebbinsin (emt.) määrittelemään amatöörien ryhmään muiden taiteiden harrastajien kanssa. He täyttivät usein kuvauksen yhteisestä yleisöstä ammattilaisten kanssa, sillä monilla heistä oli omia yhtyeitä, joiden kanssa he kävivät esiintymässä ja levyttivät.

5.1 Musiikillisen tiedon tarpeet ja tiedonhankinta

Tutkimuksen perusteella musiikillisen tiedon hankinta koostui suunnilleen samoista osista kuin Lampola-Autio (1994, 34) mukaan. Uudeksi musiikillisen tiedon hankinnaksi tunnistettiin audiovisuaalisen musiikkiaineiston katsominen, kun musiikin harrastajat katsoivat esimerkiksi dvd-levyiltä oopperaa tai internetistä opetusvideoita. Musiikkilehtien ja kirjallisuuden lukeminen laajentui musiikista lukemiseksi, sillä lukeminen tapahtui usein lehtien ja kirjojen lisäksi internetin kautta. Myös musiikista puhuminen koettiin järkeväksi muuttaa musiikista keskustelemiseksi, jotta se sisältäisi mm. internetin keskustelupalstoilla keskustelemisen.

Kuten Lampola-Autio (1994, 26) totesi, klassinen musiikki välittyy populaarimusiikkia enemmän nuottien kautta, mutta molemmissa musiikkiperinteissä myös musiikin kuuntelemisella on keskeinen merkitys musiikillisen tiedon välittämisessä. Samankaltaisia tuloksia saatiin tässä tutkimuksessa. Molempien linjojen opiskelijat kertoivat kuuntelevansa paljon musiikkia malliksi omalle tulkinnalleen. Pop/jazz-linjalla painottui kuitenkin klassista linjaa enemmän myös korvakuulolta opetteleminen ja esimerkiksi soolojen esittämistapojen opetteleminen kuuntelemalla. Myös uuden musiikin luominen oli hieman yleisempää pop/jazz-linjalla kuin klassisella linjalla. Tämä saattaa johtua musiikkityylien perinteistä, sillä klassista musiikkia esitetään yleensä samalla tavalla kuin se on aina ennenkin esitetty. Kevyt musiikki antaa esittäjälleen enemmän tulkinnanvaraa. Muutenkin esimerkiksi jazz-musiikkiin kuuluu keskeisesti improvisoiminen. Tämä näkyy myös musiikkiopisto-opinnoissa, sillä pop/jazz-linjan teoriatunneilla opiskelija voi saada tehtäväkseen soolon säveltämisen. Klassisella linjalla opiskelijoita ei samalla tavalla rohkaista uuden luomiseen.

Lampola-Aution (1994, 28–32) tutkimuksessa saatiin samankaltaisia tuloksia eri musiikkityylien harrastajien musiikillisen tiedon hankinnasta, tiedontarpeista sekä tiedonlähteistä. Laulunopiskelijat ovat hyvin verrattavissa klassisen linjan opiskelijoihin ja rock-musiikin soittajat melko hyvin verrattavissa pop/jazz-linjan opiskelijoihin. Pop/jazz-linjan opiskelijoilla keskityminen pelkästään omaan musiikkityyliin ei ollut aivan yhtä vahvaa kuin rock-muusikoilla. Myöskään henkilölähteiden merkitys ei korostunut pop/jazz-linjan opiskelijoilla aivan yhtä vahvasti eikä musiikkilehdistä haettu konkreettisia, omaa musisointia auttavia tietoja.

Omien musiikillisten tiedontarpeiden tunnistaminen oli melko vaikeaa musiikinharrastajille. Myös Laplanten ja Downien (2006) tutkimuksessa ihmisten oli vaikeaa kertoa musiikkiin liittyvistä tiedontarpeistaan. Materiaalintarpeiden tunnistaminen oli huomattavasti helpompaa. Usein tarvittavat tiedot ilmenivät, kun opiskelijat kertoivat tarvitsemistaan materiaaleista ja siitä mihin he niitä käyttivät. Musiikillista tietoa hankittiinkin usein orientoivasti esimerkiksi selailemalla internet-sivustoja yleisestä mielenkiinnosta, ei niinkään tietyn faktatiedon selvittämiseksi. Orientoivan musiikillisen tiedon tarpeiden, kuten tarve pysyä perillä uusista levyistä ja muista musiikkikentän tapahtumista, tunnistaminen oli musiikkiopistolaisille helppointa. Osittain tämä johtui varmaan opiskelijoiden vaikeudesta määrittää termi musiikillinen tieto, vaikka sen moniulotteisuutta pyrittiin avaamaan esimerkkien avulla haastattelujen yhteydessä. Usein käsitteen sisältämät omat kokemukset ja tietotaidot tuntuivat silti jäävän epäselviksi haastateltaville.

Aikaisemmissa tutkimuksissa (Lee & Downie 2004; Lee & Downie & Cunningham 2005) tiedontarpeita on selvitetty lähinnä tiedonhaun näkökulmasta. Niissä tiedontarpeet koskivat paljolti musiikillista metadataa kuten tietoa genrestä tai levyn kansien taiteesta. Tietoja tarvittiin esimerkiksi artistin tunnistamiseksi tai kappaleen hankkimiseksi kuunneltavaksi. Tässä tutkimuksessa tuli ilmi yleisen musiikkitiedon tarve, mikä voi tarkoittaa jossain määrin samoja tiedontarpeita kuin Leen ja Downien (2004) sekä Leen, Downien ja Cunninghamin (2005) tutkimuksissa. Täysin poikkeavina tiedontarpeina sen sijaan ilmenivät tarve omille tiedoille ja kokemuksille sekä malli omalle harjoittelulle tai säveltämiseen. Suuret poikkeamat tutkimusten tuloksissa voitaneen selittää sillä, että aikaisempien tutkimusten painopiste oli musiikillisen tiedon haussa, ei tiedonhankinnassa.

5.2 Musiikkiosastot ja muut musiikillisen tiedon lähteet

Tutkimuksessa tunnistetut musiikillisen tiedon lähteet olivat monipuolisemmat kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Osittain tähän lienee vaikuttanut tiedonlähde-termille tässä tutkimuksessa annettu laajempi merkitys. Rauhalan (1994, 43–44) tutkimuksessa määritellyt tiedonlähteet ja tiedonhankintakanavat olivat suunnilleen samat kuin tässä tutkimuksessa määritellyt tiedonlähteet. Tässä tutkimuksessa uusiksi tiedonlähteiksi nousivat internet, omien aikaisempien kokemusten kautta hankitut tiedot ja taidot, koulu/musiikkiopisto sekä ilmoitustaulut/katumainokset.

Muissa tutkimuksissa (Lee & Downie 2004; Laplante & Downie 2006) tärkeiksi musiikillisen tiedon lähteiksi nousivat internet ja henkilölähteet, jotka olivat merkittävässä asemassa myös tässä tutkimuksessa. Sen sijaan Leen ja Downien (2004) tutkimuksessa esiin tulleilla levykaupoilla ei ollut tässä tutkimuksessa yhtä mainittavaa asemaa tiedonlähteenä, vaikka musiikkiopistolaiset ostivat kaupoista melko paljon cd-levyjä. Sen sijaan yleisen kirjaston musiikkiosastoa käytettiin paljon, toisin kuin Leen ja Downien (emt.) tutkimuksessa.

Kirjastosta näytettäisiin hankittavan paljon materiaaleja joko musiikkiopisto-opintoihin tai itsenäiseen opiskeluun. Huvin vuoksi käytettäviä aineistoja hankittiin enemmän internetistä, kaupoista ja kavereilta. Musiikkiaineistojen huvin vuoksi ja opiskeluun käyttämisen välistä rajaa on vaikea vetää, mutta usein kirjastosta hankittaville materiaaleille nähtiin jokin musiikillisesti yleissivistävä tarkoitus, kuten musiikkituntemuksen laajentaminen. Muiden lähteiden kautta hankittiin enemmän huvitteluun tarkoitettua aineistoa, kuten uutta kevyttä musiikkia. Jako musiikkiosaston ja muiden tiedonlähteiden käyttötarkoituksista ei kuitenkaan ollut näin yksiselitteinen. Myös kirjaston aineistoja ja palveluita käytettiin huvittelutarkoituksiin, kuten kevyen musiikin soittamiseen huvin vuoksi. Muista lähteistä taas voitiin hakea myös esimerkiksi ohjeita soittotekniikkaan tai tietoa musiikkikentän tapahtumista ajan tasalla pysymiseksi. Usein valittuun tiedonlähteeseen näytti vaikuttavan vähimmän vaivan laki, eli tietoa ja materiaaleja lähdettiin hankkimaan siitä lähteestä, mikä oli helpoimmin saatavilla. Lisäksi mielikuva tiedon tai materiaalin löytymisestä kyseisestä lähteestä vaikutti usein valintaan.

Taljan (1998) mukaan musiikin harrastajat kannattivat musiikkikirjaston kokoelmanmuodotuksessa monipuolisuusetiikkaa, eli ”jokaiselle jotakin” -ajatusmallia. Myös Nikulan (2000) nuottienlainaajiin kohdistuneessa tutkimuksessa ilmeni mm. kokoelmien monipuolisuuden arvostus. Myös vaihtoehtorepertuaari, eli marginaalisemman musiikin hankkiminen kirjaston valikoimiin, ilmeni noin puolissa Taljan (1998) tutkimuksen vastauksista. Samat ajatusmallit ilmenivät myös tässä tutkimuksessa. Musiikkiopistolaiset toivoivat kokoelmilta mm. monipuolisuutta sekä harvinaisempia ja pienienkin yhtyeiden levytyksiä, joita ei saa helposti käsiinsä muualta. Muita Taljan (emt.) esittelemistä musiikkikirjastorepertuaareista, sivistysrepertuaaria ja kysyntärepertuaaria, ei haastatteluissa tullut yhtä vahvasti esiin. Kirjaston merkitys yleissivistävänä instituutiona tuli kyllä esiin, mutta musiikkia ei arvotettu laadukkaaseen klassiseen musiikkiin ja alempiarvoiseen kevyeen musiikkiin, vaan kirjaston toivottiin levittävän kaikenlaisen musiikin tuntemusta.

Kirjasto näyttäisi pitävän pintansa nuottienvälittäjänä. Suosioon vaikutti luultavasti se, että nuottikokoelmia pidettiin suhteellisen hyvinä, nuotit saatiin käyttöönsä ilmaiseksi ja nuottien löytyminen muista lähteistä koettiin epätodennäköiseksi. Musiikkiopistolaiset lainasivat paljon nuotteja musiikkiopisto-opintoihinsa, bändeilleen sekä itselleen hovin vuoksi soitettaviksi. Enimmäkseen nuottinlainaajia koskevat tulokset olivat samankaltaisia Nikulan (2000) sekä Hakunin (2006) tutkimustulosten kanssa. Nikulan (2000) tutkimuksessa keskeisimmät syyt nuottien lainaamiseen olivat harrastuksen vuoksi soittaminen ja itsenäinen opiskelu, joita oli melko vaikeaa erottaa toisistaan. Lähes kaikki musiikkiopistolaisetkin lainasivat nuotteja musiikkiopisto-opintojaan varten. Pop/jazz-linjan opiskelijat lainasivat myös harjoitusmateriaaleja ja oppikirjoja itsenäistä lisäopiskelua varten. Nikulan tutkimuksen (emt.) mukaan eniten lainattiin pop- ja rock-nuotteja, ja klassisen musiikin nuotteja lainasi noin puolet vastaajista. Pelkästään klassisen musiikin nuotteja lainaavat henkilöt olivat Nikulan (emt.) tutkimuksessa pienin lainaajajoukko. Myös tässä tutkimuksessa suurin osa molempien linjojen opiskelijoista lainasi kirjastosta kevyen musiikin nuotteja, kun taas klassisen musiikin nuotteja lainasivat lähinnä klassisen linjan opiskelijat ja pari pop/jazz-linjan opiskelijaa, joilla oli yhteyksiä myös klassiseen linjaan. Vain harvat lainasivat pelkästään klassisen musiikin nuotteja.

Hakunin (2005, 2005, 2009) tutkimukset tarjoavat hyviä vertailuaineistoja tälle tutkimukselle, sillä ne kohdistuvat Tampereen pääkirjaston musiikkiosaston asiakkaisiin ja kokoelmiin, ja

tässä tutkimuksessa haastatellut käyttivät enimmäkseen kyseistä musiikkiosastoa. Hakunin (2006) nuotinlainaajiin kohdistuneessa tutkimuksessa lähes kaikki vastaajat lainasivat nuotteja kirjastosta. Myös muut henkilöt olivat suosittuja lähteitä erityisesti musiikinopiskelijoiden parissa. Lisäksi nuotteja hankittiin kaupasta, muista kirjastoista ja internetistä. Tässäkin tutkimuksessa haastatellut hankkivat nuotteja jonkin verran myös muilta ihmisiltä, kaupoista ja muista kirjastoista, mutta näiden kanavien merkitys nuottienvälittäjänä ei ollut kovin suuri. Internetiä käytettiin melko paljon erityisesti kevyen musiikin nuottien tai sointujen tai tabulatuurien hankkimiseen. Sen sijaan kirjaston asema nuottien välittäjänä oli Hakunin (emt.) tulosten mukaisesti suuri. Edelleen yhtenevästi Hakunin (emt.) tutkimuksen kanssa, harvat kuitenkin hankkivat nuottinsa pelkästään kirjastosta.

Hakunin (2005) cd-levyjen lainaajia koskeneessa tutkimuksessa kirjaston merkitys cd-levyjen välittäjänä oli hyvin suuri, ja sieltä lainattiin melko paljon myös pop/rock-musiikkia. Myös musiikkiopistolaiset lainasivat kirjastosta paljon musiikkia, mutta enemmän harjoittelun tueksi kuunneltavaa, klassista, jazz- tai viihdemusiikkia kuin pop/rock-musiikkia. Yleisesti Hakunin (emt.) tutkimuksessa internetillä ei ollut kovin suuri merkitys musiikinvälittäjänä, mutta nuorten parissa merkitys oli suurempi. Tämä vastaa jossain määrin tämän tutkimuksen tuloksia, sillä suurin osa haastatelluista oli nuoria, ja internet oli hyvin merkittävä musiikinvälittäjä. Myös kaupat olivat sekä Hakunin (emt.) että tämän tutkimuksen mukaan edelleen tärkeitä musiikinvälittäjiä, vaikkakin niiden puoleen kääntyessä harkittiin tarkemmin ostettavat cd-levyt kuin kirjastosta lainattaessa. Tämän tutkimuksen mukaan musiikkia hankittiin lisäksi melko paljon lainailemalla sitä kavereilta.

Monet musiikkiopistolaisista käyttivät musiikkihuoneita omaan harjoitteluun, koska he eivät voineet harjoitella kotonaan. Yhteismusisointi huoneissa oli harvinaisempaa. Samankaltaisia tuloksia saatiin yleisesti musiikkihuoneiden käyttäjistä Hakunin (2009) tutkimuksessa. Molemmissa tutkimuksissa musiikkihuoneet keräsivät palveluideana paljon kiitosta. Ainut useamman kerran mainittu huono puoli oli pianojen liian harva viritystiheys.

Lampola-Autio (1994, 35) totesi tutkimuksessaan, ettei harrastettu musiikkityyli ollut ratkaiseva tekijä käytettyjä tiedonhankintatapoja ja tiedonlähteitä valittaessa. Myöskään musiikkiopistolla klassisen linjan tai pop/jazz-linjan opiskelijoiden tiedonhankintatavoissa tai tie-

donlähteissä ei ollut suuria eroavaisuuksia. Pienempiä eroavaisuuksia löytyi niin linjojen välillä kuin niiden sisällä, mutta pääpiirteittäin kirjasto tuntui palvelevan molempien linjojen opiskelijoita suunnilleen samalla tavalla.

5.3 Lopuksi

Vaikka internet on jossain määrin heikentänyt yleisten kirjastojen musiikkiosastojen merkitystä musiikillisen tiedon lähteenä, se ei ainakaan toistaiseksi voi korvata musiikkiosastoja kokonaan. Musiikkiosastot, internet ja muut tiedonlähteet täydentävät toistensa tarjontaa musiikin harrastajien musiikillisen tiedon hankinnassa. Useimmille Pirkanmaan musiikkiopiston opiskelijoille yleisten kirjastojen musiikkiosastoilla näyttäisi olevan suuri merkitys musiikkiharrastuksen tukijana. Metson musiikkiosaston palveluperiaatteen (Musiikkiosaston vuosisuunnitelma 2010) voitaneen siis katsoa toteutuneen.

Tutkimuksessa osoittautui, ettei harrastettu musiikkityyli vaikuta merkittävästi valittuihin tiedonlähteisiin musiikillista tietoa hankittaessa. Tutkimusta voitaisiin jatkaa selvittämällä, mitkä tekijät valintaan vaikuttavat. Lisäksi voitaisiin määritellä tarkemmin musiikillisen tiedon hankinnan ja tiedontarpeiden erityispiirteitä. Varsinkin musiikillisen tiedon tarpeiden määrittelemisen on osoittautunut vaikeaksi. Niistä olisi hyödyllistä saada lisätietoa, jotta yleisten kirjastojen musiikkiosastot voisivat pyrkiä vastaamaan näihin tiedontarpeisiin vielä tehokkaammin.

Lähteet

- Aaltio, M. 2010. Kirjastojen säästöt iskevät varsinkin musiikin ja elokuvien ystäviin. Aamulehti 12.1.2010, B18.
- Bawden, D. 1990. User-oriented evaluation of information systems and services. Aldershot: Gower.
- Hakuni, P. 2005. Kätevin tapa kokeilla uutta musiikkia ilman taloudellista riskiä – Musiikki-osaston kysely äänitelainajille Tampereella 2005. Intervalli (2), 15–20.
- Hakuni, P. 2006. Tampereen pääkirjaston musiikkiosaston kysely nuottien lainajille 2006. Intervalli (3), 8–13.
<<http://www.kaapeli.fi/~musakir/interval/Intervalli%202006%20nro%203.pdf>> (käytetty 14.5.2010)
- Hakuni, P. 2009. Hyvät pianot, oma rauha – Musiikkihuoneiden käyttö Tampereen kaupunginkirjastossa. Intervalli (1), 11–15.
<<http://www.kaapeli.fi/~musakir/interval/Intervalli%201%202009.pdf>> (käytetty 15.5.2010)
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holmberg, S. 1997. Neuvonta Kangasalan kirjaston musiikki- ja av-osastolla. Tampere: Tampereen talouden ja tekniikan oppilaitos. Kirjastoalan oppisopimuskoulutus. Opinnäytetyö.
- Ikonen, R. 1991. Kirjaston toiminnan ja tulosten mittaaminen. Helsinki: Kirjastopalvelu.
- Kari, J. 2001. Information seeking and interest in the paranormal: towards a process model of information action. Tampere: University of Tampere. (Acta Universitatis Tamperensis; 826).
- Karttunen, S. 1994. Musiikkikirjaston tulkintarepertuaarit: musiikkikirjaston idea ja toimintaperiaatteet asiakkaiden puheessa. Teoksessa Sanna Karttunen (toim.) et al. Kirjastot musiikkitarjonnan verkostossa: tutkimuksia käyttäjän musiikkikirjastosta. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 29, 58–88.
- Kirjastolaki 4.12.1998/904
- Lampola-Autio, S. 1994. Musiikillisen tiedon hankinta: kahden musiikin harrastajaryhmän vertailua. Teoksessa Sanna Karttunen (toim.) et al. Kirjastot musiikkitarjonnan verkostossa: tutkimuksia käyttäjän musiikkikirjastosta. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 29, 25–40.
- Laplante, A. & Downie, J. S. 2006. Everyday life music information-seeking behaviour of young adults. ISMIR Proceedings.
<http://ismir2006.ismir.net/PAPERS/ISMIR06132_Paper.pdf> (käytetty 14.5.2010)

Lee, J. H. & Downie, J. S. 2004. Survey of music information needs, uses, and seeking behaviours: preliminary findings. ISMIR Proceedings.
<<http://ismir2004.ismir.net/proceedings/p081-page-441-paper232.pdf>> (käytetty 14.5.2010)

Lee, J. H. & Downie, J. S. & Cunningham, S. J. 2005. Challenges in cross-cultural/multilingual music information seeking. ISMIR Proceedings.
<<http://ismir2005.ismir.net/proceedings/1100.pdf>> (käytetty 14.5.2010)

Majanen, K. 2009. Tavoitteellisesti toimivien koiraharrastusryhmien jäsenten informaatio-käytännöt. Tampere: Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos. Pro gradu -tutkielma.

Metson musiikkiosasto. < <http://www.tampere.fi/kirjasto/musiikki/> > (käytetty 15.5.2010.)

Musiikkiosaston vuosisuunnitelma 2010. Tampereen kaupunginkirjasto - Pirkanmaan maakuntakirjasto. Moniste.

Nikula, M. 2000. Mistä löytäisin sen laulun? Tutkimus kirjaston nuottilainajista, lainaajien nuottitarpeista sekä lainaajien ja kirjastonhoitajien nuottikokoelmanäkemyksistä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Pirkanmaan musiikkiopisto <<http://pmo.fi/>> (käytetty 6.5.2010)

Prigoda, E. & McKenzie, P. J. 2007. Purls of wisdom: A collectivist study of human information behavior in a public library knitting group. *Journal of Documentation* 63 (1), 90–114.

Rantanen, M-L. 1976. Musiikkikirjaston käyttö ja käyttäjät: tutkimus Töölön sivukirjaston musiikkiosaston toiminnasta. Tampereen yliopisto. Kirjastotieteen ja informatiikan laitos. Pro gradu -tutkielma.

Rauhala, E. 1994. Muusikoiden tiedonhankinta. Teoksessa Sanna Karttunen (toim.) et al. Kirjastot musiikkitarjonnan verkostossa: tutkimuksia käyttäjän musiikkikirjastosta. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 29, 41–57.

Ross, C. S. 1999. Finding without seeking: the information encounter in the context of reading for pleasure. *Information Processing & Management* 35 (6), 783–799.

Stebbins, Robert A. 2004. Serious leisure, volunteerism and of life. Teoksessa Haworth, John T. & Veal, A. J. (toim.). *Work and leisure*. London: Routledge.

Talja, S. 1998. Musiikki, kulttuuri, kirjasto: diskurssien analyysi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Tikkanen, I. 2006. Kansalaisjärjestöaktiivien tiedontarpeet, tiedonhankinta ja tiedonkäyttö: Tarkastelussa Amnestyn ja Attacin tamperelaiset jäsenet. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. korjattu painos. Helsinki: Tammi.

Yakel, E. 2004. Seeking information, seeking connections, seeking meaning: genealogists and family historians. *Information Research* 10 (1).

Liite 1: Haastattelurunko

Aluksi haastateltavalle

- Kyselen haastattelun aikana tavoista, joilla käytät yleisten kirjastojen (esim. Metso, Hervannan kirjasto) musiikkiosastoja. Haastattelu kestää vajaan tunnin.
- Haastattelu nauhoitetaan.
- Haastatteluaineisto käsitellään siten, ettei vastaajan henkilöllisyys selviä siitä. Henkilö-/yhteystietoja käytetään ainoastaan elokuvalippujen arvontaan.

Taustatiedot

- Sukupuoli
- Ikä
- Instrumentti
- Linja musiikkiopistolla
- Taso
- Kauanko opiskellut musiikkiopistolla
- Kauanko ylipäättään olet harrastanut musiikkia? Millaista harrastukseksi on? Esimerkiksi käytkö paljon konserteissa, sävellätkö itse, luetko musiikkilehtiä, tutustutko uuteen musiikkiin tms.?
- Kuinka vakavaksi kuvailisit harrastustasi?
- Paljonko musiikkiharrastus vie sinulta aikaa viikossa?
- Minkälaista tietoa tai materiaaleja tarvitset musiikkiharrastukseesi liittyen?
- Onko sinulla muita harrastuksia?

Mitä yleisten kirjastojen musiikkiosastojen aineistoja ja palveluita musiikin harrastajat käyttävät? Millaisiin tarpeisiin ja tarkoituksiin?

- Minkä yleisen kirjaston/kirjastojen musiikkiosastoja yleensä käytät?
- Mitä aineistoja (esim. lehdet, levyt) yleensä käytät tai lainaat?
  - Musiikkilehdet
  - Musiikkiäänitteet
  - Musiikkikirjat
  - Nuotit ja partituurit
  - Musiikkikuvatallenteet

- Miten käytät lainaamaasi aineistoa musiikkiharrastukseksi tukena (esim. nuottien kopiointi itselle, cd:n kuuntelu oman harjoittelun tueksi, lehdestä tietoa konserteista, aineistoa huvin vuoksi vai ainoastaan opiskelutarkoituksiin)?
- Mitä palveluita (esim. tietopalvelu, musiikkihuoneet/digitaalipiano osastolla, levyjenkuuntelumahdollisuus) yleensä käytät? Millaisia kokemuksia sinulla on niistä?
- Millaisiin musiikkiharrastukseesi liittyviin tarpeisiin/kiinnostuksen kohteisiin käytät mainitsemiasi palveluita?
  - Millaisia kysymyksiä esität tietopalvelussa?
  - Koetko, että musiikkihuoneissa on hyvä harjoitella? Missä muualla harjoitella? Miksi ne ovat/eivät ole parempia kuin muut paikat harjoitella?
  - Kuunteletko levyjä huvin vuoksi vai harjoittelun tueksi?
- Kuinka usein käytät musiikkiosaston palveluita tai aineistoja?
- Mitä teit viimeksi käydessäsi musiikkiosastolla? Oliko se tyypillinen käynti sinulle vai poikkesiko se jotenkin tavallisista käynneistäsi?
- Käytätkö muita yleisen kirjaston palveluita tai aineistoja? (Esimerkiksi luetko lehtiä, lainaatko kirjoja tai dvd:itä, käytätkö tietokoneita?) Mitä? Millaisiin tarpeisiin?

Miten musiikin harrastajat haluaisivat yleisten kirjastojen musiikkiosastojen tukevan harrastustaan?

- Miltä osin musiikkiosasto on mielestäsi todella hyvä? Osaatko kertoa jostain toistuvasta onnistuneesta kokemuksesta käyttäessäsi musiikkiosastoa?
- Muistatko jotain tilannetta, jossa et ole saanut tarvitsemaasi apua/tietoa/aineistoa musiikkiosastolta? Mitä aineistoa ei löytynyt tai mikä palvelussa epäonnistui? Onko sinulla tämän perusteella ehdotuksia, miten kirjaston tulisi muuttaa palvelujaan?
- Kaipaisitko lisää tai jotain uutta palvelua, aineistoa (tai uutta formaattia), tapahtumaa tms.? Jos jossain näistä on ollut ongelmia, niin miten asiaa mielestäsi pitäisi kehittää?
- Oletko ikinä jättänyt musiikkiosastolle palautetta? Onko se helppoa/hankalaa? Miksi?

Mikä on yleisten kirjastojen musiikkiosastojen asema verrattuna muihin tiedonlähteisiin musiikin harrastajien tiedonhankinnassa?

- Onko sinulla jotain musiikkiharrastukseesi liittyviä tarpeita, joihin yleensä etsit tietoa tai aineistoa ensimmäiseksi kirjastosta? Miksi? Millaisia nämä tarpeet ovat?

- Mistä muualta hankit tarvittavaa aineistoa tai tietoa kuin kirjastosta?
- Onko sinulla jotain musiikkiharrastukseesi liittyviä tarpeita, joihin yleensä etsit tietoa tai aineistoa ensimmäiseksi jostain muualta kuin kirjastosta? Mistä? Miksi? Millaisia nämä tarpeet ovat?
- Kuunteletko musiikkia internetistä? Tunnetko Naxos music libraryn? Oletko käyttänyt sitä? Millaisia kokemuksia sinulla on siitä?
  - Naxos on netissä toimiva ”musiikkikirjasto”, johon voi kirjautua sisään omalla kirjastokortin numerolla ja kuunnella sieltä musiikkia. Tällä hetkellä se sisältää lähinnä klassista musiikkia, lisäksi jonkin verran jazzia ja etnomusiikkia. Kuulostaako palvelun idea sinusta hyvältä? Voisitko kuvitella käyttäväsi sitä? Miksi/miksi et?
- Vaikuttaisiko se jotenkin musiikkiharrastukseesi tai siihen liittyvään tiedonhankintaan, ellei sinulla olisi mahdollisuutta käyttää yleisten kirjastojen musiikkiosastoja? Jos kirjastoa ei olisi, mistä hankkisit harrastukseesi liittyvän musiikin, nuotit yms.?

Lopuksi haastateltavalle

- Onko sinulla vielä jotain kysyttävää tai lisättävää käsittelemimme asioihin? Voit lähettää minulle sähköpostia, jos mieleesi tulee vielä jotain täydennettävää tai kysyttävää.
- Kiitokset
- Oliko haastattelussa vaikeita kohtia? Jos oli, niin mitä? Miksi?
- Onko sinulla jotain tuttua, joka voisi olla halukas osallistumaan tutkimukseen?
- Arvon vastanneiden kesken kahden Finnkinon elokuva lipun paketin luultavasti toukokuussa, kun olen tehnyt kaikki haastattelut. Otan arvonnän voittaneeseen henkilöön yhteyttä sähköpostitse ja pyydän sitten osoitteen johon lähetän liput.